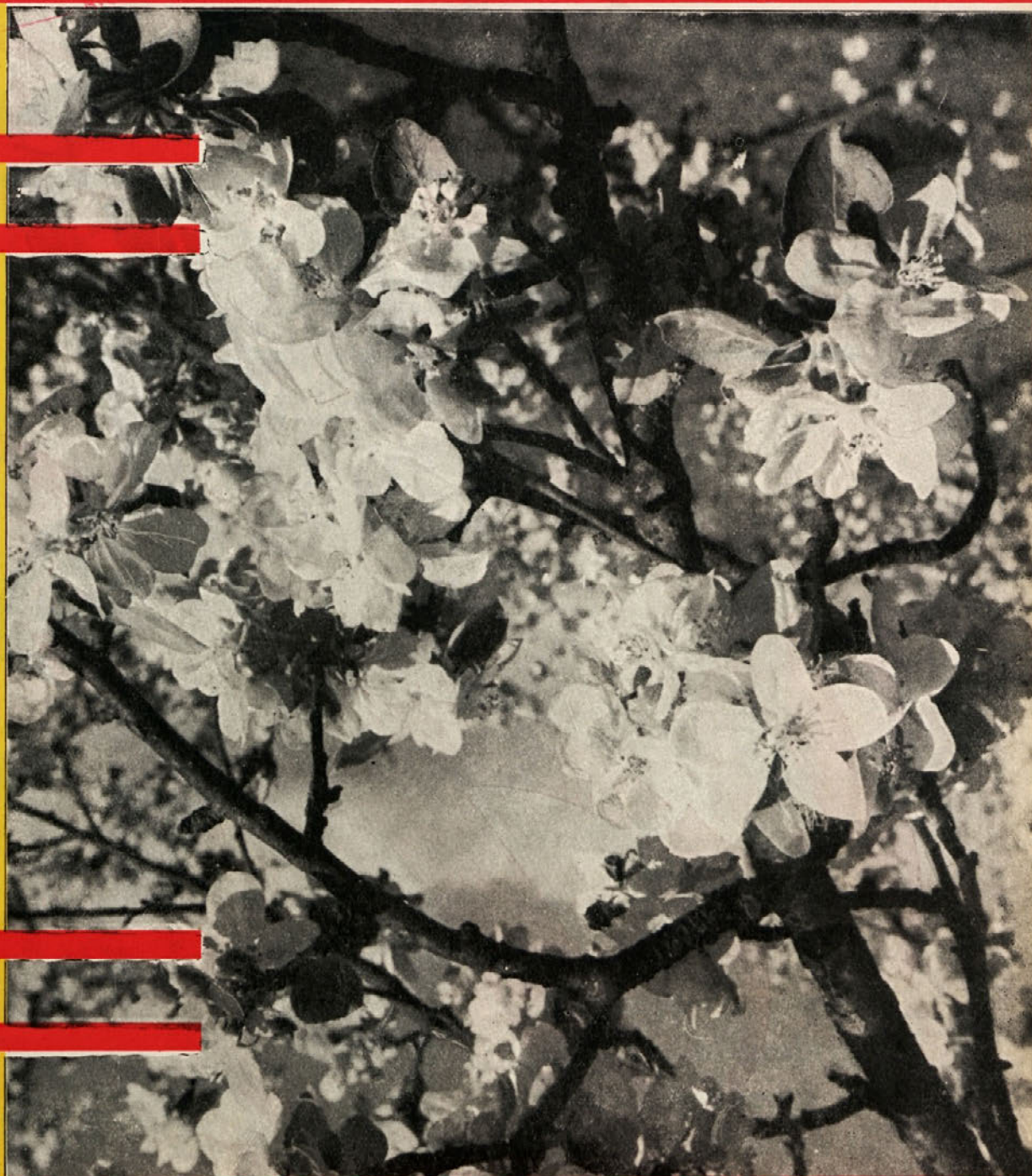

PRIJATELJ

Knjiga „Sinovom v svarilo“, I. del, priložena

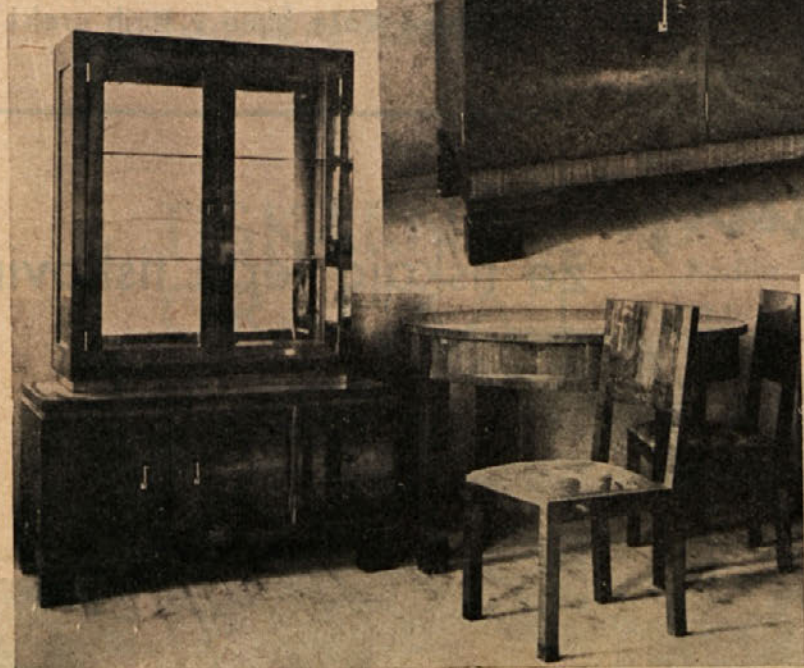
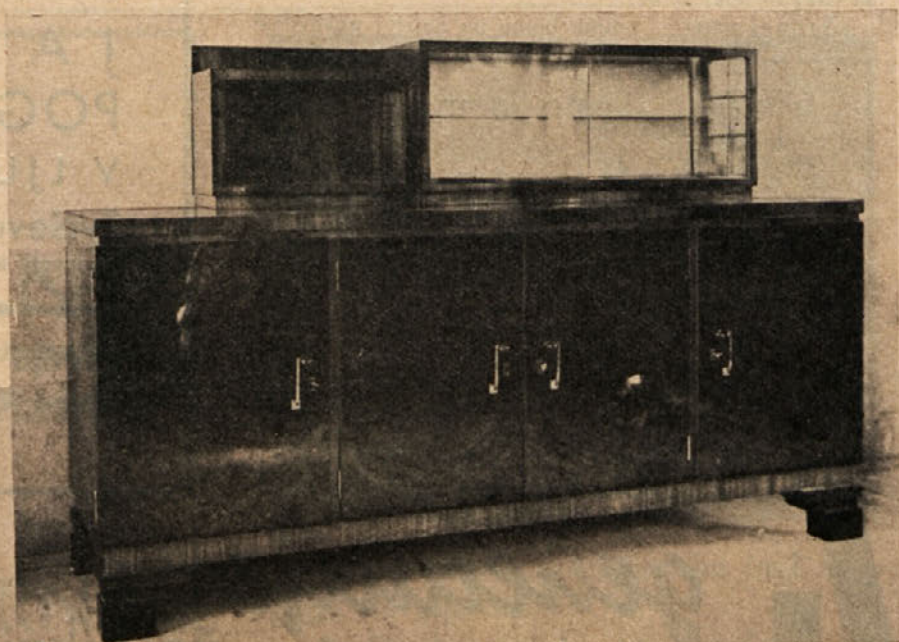
SLADNA KAVA

Dr. Pirčeva sladna kava je res domač izdelek

Lepo pohištvo

je Vaše veselje

Polovico svojega
življenja prebijete
v stanovanju /
Zato ni vseeno,
kakšen je Vaš
dom / Lep, udo-

ben dom je Vaš ponos
/ Družina, ki prebiva
v takem stanovanju, je
srečna in zadovoljna /
Najbolj pa ste zado-
voljni Vi, če kupite
strokovnjaško in so-

lidno izvršeno pohištvo za nizko ceno / Zato nas pred
nakupom pohištva posetite! Ne bo Vam žal!

KAREL IN EGIDIJ ERJAVEC

BROD pri Tacnu pod Šmarno goro Tik savskega mostu

L. MIKUŠ, Ljubljana

MESTNI TRG ŠTEV. 15

Dežniki

Na drobno! Ustanovljeno leta 1839. Na debelo!

Tine: «Tako dolčas je tu v kavarni. Daj, vprašaj gospoda pri sosednji mizi, ali zna tarok.»

Tone (ko se vrne): «Se ne izplača. Ga zna.»

*

«Dragi moj možiček, umreti moram, ti si boš pa izbral novo ženico, in čez dobro leto boš že pozabil, da si kdaj — imel mene!»

«Najprej umri — potem bomo pa naprej govorili.»

Lepa in moderna
**birmanska
darila**

kupite najceneje pri

I. Somnitzu, Ljubljana

Sv. Petra cesta števil. 16

Samo v specialnih
trgovinah morete biti
tako postreženi, kakor želite.

**Za foto- in
kinematografijo**

je specialna trgovina:

**JANKO
POGAČNIK**

V LJUBLJANI

Tyrševa cesta 20

(nasproti kavarne Evrope).

Razvija in kopira Vam prvo-
vrstno Vaše filme v štirih urah!

4 generacije

že tiskajo lepe tiskovine

J. Blasnika nasl.

d. d.

UNIVERZITETNA TISKARNA

Litografija Offset tisk

Knjigotisk Kartonaža

Ljubljana, Breg št. 10-12 Telefon št. 21-19

Elegantne dame vzbujaajo pozornost...

Zato bodite pri nakupu oblek oprezni. Dobro preudarite, preden se odločite za kroj.

Veliko izbiro modelov Vam lahko pokažemo. Posetite nas pri prvi priliki.

Pri nas najdete gotovo kaj, kar potrebujete. Imamo krasne modele. Čudovite kombinacije damskega blaga.

DRAGO GORUP & Co., Ljubljana

Miklošičeva cesta števil. 16/1. Hiša Del. tisk. (Bamberg).

Telefon 32-33.

VSE TISKOVINE

ZAHTEVAJTE PONUDBE

TISKARNA GRAFIKA

LJUBLJANA

RESLJEVA CESTA

TELEFON ŠTEV. 25-57

„Pa ste mi res nalili Buddha čaj? Drugega ne pijem.“

„Bodite brez skrbi, saj naročamo čaj samo pri TEA IMPORTU, ki ima zares najboljše čajne mešanice.“

Če hočete tudi Vi čaj z odlično aromo, tedaj naročajte samo Buddha čaj v zavitkih.

TEA IMPORT, Ljubljana

Večna pot 15. Telefon 26-26.

Telefon 2807

„KVERTA“
LJUBLJANA
Kardeljska - Vojarski pot 1

Telefon 2807

Tvornica kuvert in pisemskega papirja

KLISJEJE

vseh vrst za eno-
in večbarvni tisk

JUGOGRAFIKA

d. z o. z.

Ljubljana, Sv. Petra nasip števil. 23.

ČITAJTE „DELAVSKO POLITIKO“

NAROČA SE
MARIBOR
POŠTNI PREDAL 22

Moderna žena

mora užiti vsak
žarek sonca. **Zato:**
primerna obleka!

Tri svojstva
naših letnih kvalitet:

modni vzorci
lahno tkivo
indantren barve.

Oglejte si našo sezijsko izbero!

Manufaktura **SOUVAN**
LJUBLJANA
MESTNI TRG 24.

PRIJATELJ *

ILUSTRIRANA DRUŽINSKA REVIIJA

France Bevk:

M a l a p i t k a

Sedeli so v kavarni in igrali šah.

Prav za prav sta ga igrala samo dva. Frantek in Strgar. Ostali so jima bila zaplečniki, ki so se dolgočasili in ju motili z razgovori.

Strgar — majhen, da bi ga bil skril v pest, in črnkast kot ogljar — je bil ujedljiv človek, ki ni tehtal besed; za vsako potezo je potreboval pol ure. Frantek mu je bil živo nasprotje. Nekoliko zavaljen, hladnokrven do skrajnosti. Če bi se mu hiša podirala nad glavo, bi rekel: «Tako?» Nato bi si še okrtal klobuk in počasi odšel. Pri igri je bil nagel. Pobobnal je s prsti, gledal nekaj trenutkov in že — šah!

Pri tem se mu je rahlo zarežal opičji obraz.

Da, bil je podoben gorili. Saj se dobe ljudje, ki imajo opičje ali rilčaste obraze. Naj si ga gledal kakorkoli, od spredaj ali od strani — podobnost z opico.

Ta obraz mu nikakor ni bil v nesrečo. Zdelo se je, da je še ponosen nanj. Preneustrašeno se je gledal v zrcalu. Imel je prebistre oči, da bi ne bil opazil pogostih pogledov na svojih licih. Pregloboko je poznal ljudi, da bi ne bil vedel, kaj mislijo. In kakor da jim hoče pripraviti veselje, se je kdaj pa kdaj sam iz sebe ponorčeval.

Le smejali so se. Vedel je, da jih je s tem spravil v zadrego, kakor da jim je razkrinkal misli. To ga je menda veselilo. Da bi se mu bil kdo porogal le s senco besede — nikoli.

Le enkrat. Takrat.

«Šeh», je Frantek veselo prestavil konja.

Strgarju, ki je bil nagel ko blisk, se je iztrgal vzklík jeze. Sledila je beseda, ki je prejasno namigavala na Frantkovo vnanjost.

Navzočni so se zdrznili in pogledali Frantka.

A on — nič. Ali je tako top, ali je to le znamenje velike modrosti? Kdor ga je dobro poznal, mu je prisojal poslednje. Sprva se mu obraz niti majčkeno malo ni spremenil. Zdelo se je, da ga nad vse zanima le nasprotnikova poteza. Nato šele mu je rahel nasmeh zaigral na obrazu.

«Da, nekatere živali so podobne ljudem», je rekel.

«In nekateri ljudje živalim», se je oglasil nekdo.

«Tudi. Pa ne toliko po obrazu. Zaradi te resnice sem dobil nekoč zaušnico.»

A? Hoteli so vedeti, kako je to prišlo.

Strgar je slonel nad šahovnico ko Napoleon nad zemljevidom. Bilo je kazno, da je dovolj časa za povest. Frantek je posvaljkal cigaro in si jo vtaknil med zobe. Zdelo se je, da pripoveduje svoji podobi v stenskem zrcalu.

«Prav za prav nisem dobil zaušnice zgolj zaradi besede, ampak zaradi zgodbe o mali pitki, ki sem

jo bil povedal na nepravem mestu in o nepravi uri... Na našem dvorišču — stanujem namreč v predmestju — redijo kokoši. Takrat — bilo je pred tremi leti — jih je bilo sedem s petelinom. Rdeče, velike kokoši, da jih je bilo veselje gledati. Požrešne ko volkovi. Razen vrabcev ni bilo drugih živali na dvorišču. Nekega dne je prišla majhna sprememba. V eno izmed stanovanj se je bila vselila nova stranka. S seboj so prinesli tudi kokoš. Bila je zelo majhna, ljubezniva putka. Menda je bila ameriška, podobna fazanu brez repa. Od nje gotovo niso imeli kake koristi. Redili so jo v skromno veselje, tako kot imajo drugi kanarčka ali psička. Doma so jo imeli menda privezano za nogo. Še ko so jo spustili na dvorišče, je vlačila kos vrvice za seboj. Da smo jo ločili od drugih kokoši, smo jo imenovali mala pitka. To ime nosi še po smrti. Bila je mirnega značaja, capljala je po pesku in po travi in venomer kaj pobirala. Ostale kokoši se niso zmenile zanjo, kakor da je niso opazile. To sožitje bi bilo morda potekalo docela mirno, če bi ne bila gospodinja po enkrat na dan natrosila kokošim zrnja. In to prav ob uri, ko je bila mala pitka na dvorišču. Vrabci so prileteli in zobali. Tudi Amerikanka si ni dala šele reči. Pri skledi smo si menda živali in ljudje enaki. Redko se je zgodilo, da je katera izmed kokoši zapodila vrabca. Toda za malo pitko so se srdito zaganjale in jo pikale po hrbtu. Vse, razen petelina. Petelin je pač petelin, začel je obračati oči za njo. Med širokimi kurami je bila ko mestna gospodična na kmetih, vitka in nežna. Začel jo je zasledovati z vsem ognjem, neprestano se je držal v njeni bližini. Postajal je čimdalje drznejši. Narahlo je razpel peroti in šinil mimo nje, se ji v letu obdrnil ob bok. Toda mala pitka ni marala za njegovo snubljenje. Izbegavala mu je, toda petelina to ni oplašilo... To je trajalo kak teden dni. Nato se je — kdo ve, kako — položaj docela spremenil. Bržkone je petelin uvidel, da je vse zaman, to ga je smrtno užalilo. Začel jo je sovražiti z neodpušljivim srdom zavrnjenega snubca. Če se mu je le prikazala v bližino, se je pognal za njo in jo je neusmiljeno udaril s kljunom. Ni imela več miru, dokler je lepega dne ni bilo več na dvorišču. Zadel jo je usoda vseh kokoši...»

Prenehal je. Strgar je bil premaknil tekača. Frantek je držal cigaro ob ušesu in strmел v like.

«In zaušnica? Kaj pa zaušnica?»

Ni takoj odgovoril. Šele ko je premaknil nov lik, se je izravnal.

«Zaušnico?» je pogledal po obrazih. «Zaušnice ni bilo treba dolgo čakati. To je bilo letos. Sam sem bil kriv, da sem se bil dal speljati v neko

družbo, ki mi je bila po večini tuja. Nekaki gospodje, gospe in gospodične, ki so bili priredili nedeljski izlet na deželo. Ko sem jih našel, so bili že vinjeni. Ženske so se prisiljeno rezgetale, hotele so se zabavati. Za vsako ceno. Tudi gospodje so se smejali, a izzivalno, žolčljivo. Bili so nasajeni; če bi bili to kmetijski fantje, bi se bili že zdavnaj stopili, kar bi bilo še najpoštenejše. Tako so pa le besede ko zastrupljene puščice frčale na vse strani. Po pravici povem, bilo mi je zelo neprijetno. Morda predvsem zato, ker sem bil edini trezen med njimi. Opazil sem, da je družba razdeljena v dve stranki. Močnejša stranka je bila na strani svetlolase gospodične, ki je imela vodene oči. Držala se je zelo resno in se ni smejala. Šibkejša, a menda zato brezobzirnejša stranka je bila na strani nekega komija, ki sem ga tisti dan prvič videl. Imel je kodraste lase in strašno na sirovo obtesan obraz. Bil je med vsemi najbolj pijan. Volčje oči je upiral v svetlolaso gospodično, kakor da jo hoče požreti. Poleg tega jo je žalil z neizbranimi besedami. Če je bila to užaljena ljubezen, je morala biti zelo velika. Svetlolaska se je

na vsako žalitev dvignila, da bi odšla, a so jo ženske lepo prosile, naj ostane. Ostala je. Morda je bilo celo nji sami to ljubo. Da, ženske so se res na vso moč trudile, da bi navrnile zabavo v drugo smer. Vsakega posebej so prosile, da bi jim pripovedoval kaj zabavnega. Nič. Prosile so končno tudi mene. Ker mi je bilo samemu neprijetno, sem jim ustregel. Pa mi ni nič pametnejšega prišlo na misel kakor zgodba o mali pitki. Že med pripovedovanjem sem opazil neko spogledovanje, svetlolaska je gledala v mizo. Ko sem nehal, je bilo vse tiho. Plašen sem se oziral. Opazil sem, da me gledajo, kakor da se je mrznja vseh iznenada obrnila proti meni. Kodrolasi neotesanec me je požiral z očmi kakor kača žabo, a rdel je kakor kuhan rak. Moral sem imeti pamet v petah, da nisem razumel... In tedaj je priletela zausnica. Od koga, lahko uganete... To si premaknil? je vprašal Strgarja. «Prav.»

«In potem?» so ga vprašali.

«In potem, in potem», je bobnal s prsti po mizi in meril položaj na šahovnici. «In potem — sem razumel... Šah-mat», je napovedal.

Rudolf Kresal:

S a m a

V vsej ulici je razsvetljeno eno samo okno. Na šipe pada mehka, slabotna luč.

Helena ne spi. Z blodnim pogledom strmi v zeleni senčnik na žarnici. Soba je potopljena v globok mrak. Zdi se, kakor da bi se po njej prelivali zeleni oblaki in izginjali v temne kote in pod temni strop.

Na svetli, rožastordeči odeji počiva bela, negibna roka. Z drugo si Helena podpira glavo. Med tenkimi, skoro prosojnimi prsti se vijejo krasni plavi kodri, padajo v valovitih pramenih na tilnik in rame. Njene mirne, v bolečino potopljene oči zro zamišljeno predse.

Zdaj pa zdaj ji vztrepeče telo kakor bi jo zeblo. Vzdrhti. Ali iz prsi ni vzdih. Enakomerno se dvigajo in padajo. Le kadar ji telo vztrepeče, kadar vzdrhti, se za en trenutek ustavi njih valovanje, se napno, kakor da hoče siloma udušiti vsak izraz notranjosti. Čez nekaj časa ji glava omahne na blazino. Veke so trudne — a spanja ni.

Ugasnila je luč.

*

Na temnem nebu sijajo zvezde. Helena se spet napol vzdigne, si glavo nasloni ob dlan in gleda, gleda v noč. Oči se ji od daljnega sija leskečejo.

«Tako malo jih je, da bi jih preštela!» misli. «Zvezde! — Moje zvezde!» šepče.

«Kje je zdaj Andrej?»

Oktohrske zvezde sijajo tako svetlo in mirno. Ni odgovora od njih ne od noči.

Helena posluša.

S ceste je čuti mirne, zamišljene korake. Tako mirni so. Nič bijočega ni v njih. Neki človek gre počasi ob tej pozni nočni uri domov. Kmalu bo dve. — In vendar so ti koraki čudno nagli. Skrb je v njih in nestrpnost, tesnoba strah, ki priganja človeka k previdnosti.

Ustavil se je. Vse je tiho. — Zdaj... Hišna vrata odklepa. — Kdo je? se drhte vprašuje Helena. Kako dobro pozna vrata, ključavnico, tečaje. Ključ ne rožlja, v tečajih ne ječi.

Helena se smehlja. Šteje čas. Vrat ni več slišati. Človek jih je neslišno zaprl.

Ali je on?

Ne, ne! Njega ni več.

*

Helena Skalska gre v nočno oktohrske nebo in se nasmija. Misli, kako je časih pozno v noč pričakovala njega, Andreja. Tako kakor nocoj. — A zdaj se le še vprašuje:

«Kje hodiš — Andrej?»

*

Zunaj tuli jesenska sapa.

To je ves odgovor. In Helena misli: Morda se od te sape zgane ozračje tudi tam, kjer je zdaj Andrej.

Po licu ji je zdrknila solza.

«Morda si že tam, Andrej!», šepče, «kamor te je klicalo tvoje nemirno srce. Morda te že sprejema tuja zemlja in že posvečaš svojo dušo soncu, ki ti ga tu niso dali. Morda te več ne motijo zvonovi, ob katerih ti je bilo zjutraj, opoldne in zvečer, kakor da zvone nenehoma le mrtvim. Govoril si: Čuj, Helena, ali ni tako, da ljudje pri nas nič več ne znajo zvoniti? V tem zvonjenju ni več duše, ki je nekoč oznanjala ljudem veselje in žalost, jutra in večere. Zdaj zvone le roke, gor, dol — gor, dol —, si oponašal. Zdaj nikoli ne veš, si dejal, kdaj neso človeka v grob, kdaj otroka h krstu, nikoli ne veš, ali zvone veselju ali žalosti. Časih se mi zdi, da zvone opoldne Ave Marija. Pogledam na uro in vem, da zvoni le cerkovnik človeku, ki je imel malo ali nič denarja za pogreb. — In nato, Andrej, se ti je lice stemnilo. Sklonil si glavo, se zamislil in dolgo nisi nič govoril. Zdaj morda pa že poslušaš v kakem velikem pristanišču rezki zvok siren, ki kličejo roke brez spremljevanja zvonov k molitvi in delu. Zdaj poslušaš ure kakor si jih poslušal tu — in misliš: Čas hiti. — Andrej — šel si v tujino. Kako rad si šel!»

V Heleninih prsih je krik. Duši ga ogenj spominov. Tisto, česar se je zmirom bala, se je zgodilo. Tako smehlja se je Andrej od nje poslovil,

kakor da je šel po nevesto. Kako da more biti tako hladen? Kako da mu more biti neznani svet več — kakor ona, — ona ... In dejal je še: Helena, morda se nikoli več ne vrnem. V zadnjem trenutku pa je vzkliknil: Morda pa se le vrnem — vrnem.

Dan za dnem se je poslavljal. Nenehoma, uro za uro. Le zadnji dan, tik pred odločilnim korakom je utihnil.

Helena joče.

*

Dolga je noč.

Ne s ceste ne od nikoder ni slišati najmanjšega šuma. Vse je pokopano v počitek. Vse obsojeno v nočno tišino.

Helena strmi v strop, na katerem se lahko premika sem in tja medla rumena lisa. Od stropa sledi žarku, ki pada skozi okno in zlati zaveso. Cestna luč je, ki moti oči. Pa mora tako biti. Mora? — Ne, ne! — Heleno obhaja suha vročina. Spanja ni — in Andrej je daleč, daleč v svetu — že četrto noč.

Blaznost srca je, strahoten utrip, ki hoče raznesti prsi. Ure teko, teko — in ž njimi rasto spomini, se kopicijo v kepo bolečine. Helena ihti.

*

Zvezde ugašajo. Nebo sivi, počasi se izgublja noč — in vse je nič, nič. Neba ni več. Ničesar ni.

Alfonz Petzold:

C v e t j e

V vrtu Jerneja Bokala cveto jableane.

Dolge vrste češenj in jablan; od samega cvetja ne vidiš niti lističa.

Kristina Bokalova stoji med vrtnimi vrati in se smeje v solnce. Mar niso sobe mrke in žalostne, mar ne bi mogel človek ostati vse žive dni zunaj v tej čudoviti prostosti? Tako prijetno je, stopati po zemlji in mehki trati in nositi cvetje v rokah!

Kristina stopi nekaj korakov dalje na vrt in sede v travo, zrahlja vezi na čevljih in zaviha nogavice do gležnjev. Tako. Zdaj lahko čutim to hladno mehko na nogah. Kako dobro to dé človeku!

Kristina stopa počasi, da bi okusila ves ta občutek, in postajalo je zmerom svobodneje in lepše. Že ni videti več domače hiše ne slišati glasu tete Jule, ki neprestano zmerja in poučuje.

Veter je grabil v cvetove in jih tu in tam metal na tla, pa je Kristina potegnila igle iz las, ki so se dolgi in zlati usuli po tilniku in ki žare v njih cvetovi kot biseri. Zamišljena potegne lase čez rame predse, jih češe s prsti in je vsa vesela, ko se v solncu izpreminjajo v zlato.

«Tako stojiš tu, imaš zlate lase, pa te nihče ne vidi!»

Majcena usta se našobijo od nejevolje.

Toda žareče solnce jo kmalu razvedri. In potem: mar ni samo na sebi bolje, da si lepa, da imaš zlate lase in majhne, bele noge in da si prožna kot protje?

Ne bi bila rada takšna, kakršna je teta Julia! Siv, naguban obraz ima in tako hrapave roke!

Le nekaj je: ni Andrej — le še nekaj strahotnega je: S a m o t a.

«O, ali nismo vsi, prav vsi od rojstva do smrti sami...» šepče Helena kakor v molitvi. «Predani le sebi. Ukleti v svojo usodnost. Ničesar ni. Vsak za sebe je sam, grozeče rastoč privid v noči neizmerne človekove samote.»

Daleč v svetu je Andrej in misli:

«Rešen? O, ne. Sebe se nikoli ne rešim. Eden se preganja sam s seboj, drugega cev samokresa, bič, vladarska misel, trezor poln zlata, neskončna dobrota, neutešljiv glad, žeja, ljubezen —»

Helena ve, zakaj ljubi Andreja, zakaj je ljubil on njo. Pa vendar je šel — hladno, tako hladno — sam s svojo samotno dušo.

*

Dan.

Zunaj sije poslavlajoče se oktobrsko sonce. Helena Skalska je v Andrejevi sobi. Hladno je in tako čudno tiho — kakor da je v tej sobi nekdo umrl.

Vse je tako, kakor je zapustil Andrej. In Helena premišljuje, ali je na svetu še kdo, ki bi mogel živeti v tej sobi? Blizu nje?

Samo Andrej je.

Stopila je k oknu in počasi spustila zaveso. Skrila je svojim očem njegovo sobo.

Morda se vrne. — Takrat zasije spet solnce.

Bom tudi jaz kdaj takšna?

In ali je bila teta Julia tudi kdaj mlada? Se je morala prav tako brez vzroka smejati in prepavati?

Gotovo ne. Sicer ne bi zdaj zmerom samo zmerjala in bi morala razumeti, da ob takem solncu ne moreš ostati v sobi in delati.

Na tleh leži zdaj že toliko cvetov.

«Kako škoda,» premišlja Kristina, «zdaj bodo oveneli. Moj vrt pa je tako lep v svoji cvetni obleki!»

Kristina jih pobira in polaga v svoj predpasnik. «Ponoči jih lahko potrosiš na blazino in spiš na njih.»

«Kaj neki poreče teta Julia zjutraj?»

Položila bo roke na sence in rekla: «Tako to ne more iti dalje.»

In Kristina bo morala z metlo pomesti cvetje iz sobe.

Ubogo, majceno ti belo cvetje!

Kristina ima predpasnik poln in hiti in hiti dalje: njeni lasje frfotajo tako svetlo v solncu.

Vsak čas bo pri potoku. Že sliši tiho šumljanje in je vsa vesela.

A kaj je to? Na bregu leži neznan fant in spi. Kopal se je v potoku, potem je truden legel v travo, da bi se v solncu osušil.

Zdaj je zaspal in ne vidi, da stoji pred njim Bokalova Kristina.

Kako je neki prišel na vrt? Splezati je moral pač čez ograjo.

Tega ne bi bil smel.

Toda zdaj spi.

Roke je bil položil pod glavo, in močno, rjavo telo leži blaženo izprošeno v travi in cvetju.

Anton Ingolič:

Lesena noga

(Konec.)

Stara Katra je stopila k peči in vzdignila leseno nogo. Mnogokrat jo je prenašala in pripenjala gospodinji. O, že menda petnajst ali šestnajst let! Od tistega leta, ko so na pomlad dobili malega Ivana, in je gospodar neki jesenski večer rohnel nad gospodinjo, ki je bila taka blaga duša, da bo Katra z njo vred zapustila to strašno hišo. Tisti večer je gospodar rjovel kakor žival, metal steklenice v gospodinjo in ji nazadnje vrgel velik kuhinjski nož prav v koleno. Vso jesen je bolehal. Gospodar pa ni hotel poslati po zdravnika, še smejal se ji je in jo priganjal k delu. Gospodinja se je vlačila za delom, dokler je mogla. Neko nedeljo pa se je zgrudila od bolečin, odpeljali so jo v bolnico, ji odžgali nogo, in za božič je prišepala domov z leseno nogo, ki jo je sedaj Katra držala v rokah in se ji je zdela težka kakor nikoli. Ni vedela, kako naj jo zgrabi, da bi se ji ne izmuznila iz rok.

«Te daje, Katra», se je zasmejala Jera.

«Pazi, da tebe ne bo!» se je zatogotila Katra in pograbila nogo ter jo stisnila pod pazduho. A komaj je prišla do srede sobe, ji je nenadoma zdrknila na tla. Zamolklo je zabobnelo, tla so se stresla in sveče so vztrepetale. Okoli stoječi se se v zadregi zasmejali, Jera pa je zavreščala:

«Spravi že to tace od tod!»

Katra jo je naglo pobrala, jo natihoma odnesla v podstrešno sobico in jo skrila v omaro med gospodinjine obleke.

3.

Jarc se je že nekaj let po ženini smrti poizkušal iznebiti Jere na miren način in si dobiti novo, mlajšo in sočnejšo natakario. A ni se mu posrečilo. Jera ga je prav tedaj, ko se je za trdno odločil, da jo odpusti, s svojim sicer že skoraj štiridesetletnim, a še vedno prožnim in polnim telesom popolnoma obvladala; in tudi prav tedaj ni bilo toliko denarja pri hiši, da bi ji mogel izplačati plačo, ki je ni dobivala, odkar je bila prišla. A ne samo da ni prejemala plače, še napitnino, ki jo je včasih dobila kljub temu, da so jo vsi smatrali za gospodinjo, je dajala Jarcu. To dvojce: da Jarc res ni mogel utrpeti tolike vsote, ki bi šla v težke tisoče — da bi se je pa kar tako iznebil, kakor se je v prejšnjih časih marsikateri, si pri Jerinih močnih pesteh ni upal misliti — pa to, da je Jera vendar bila ženska, katere je nekaj bilo in ga je mogla še vedno zadovoljevati, ga je vselej iznova prisililo, da jo je obdržal in prenašal njeno gospodstvo nad vso hišo in celo nad seboj. Saj niti Ivan, ki se je potem, ko so ga vrgli

Kristina se ozre po velikem vrtu in potem še enkrat na fanta.

Razgrne predpasnik in strese cvetje na fanta. Potem hiti hitro domov v kamrico, sede in zaihti. (Poslovenil M. K.)

iz šole, šel učiti v trgovino, ni smel ostati doma, kjer bi po Jarčevih mislih vendar lahko nadomestoval hlapca.

Pa če je bil kdaj Jarc še tako zadovoljen z Jero, vendar o ženitvi z njo ni maral nič čuti. Če se že oženi, si je mislil, si vzame bogato in mlado dekle. Od prve žene itak ni imel nič, saj je bila za deset let starejša od njega in je kmalu po poroki izgubila levo nogo. V začetku sta še sicer kljub temu spala skupaj, potem pa je le spoznal, da se to zaradi njene lesene noge in osivelih las ne spodobi, zato jo je preselil v podstrešje, na njeno posteljo, tik njegove, pa je prihajala vsakokratna natakario. Kako in zakaj je njegova žena izgubila svojo nogo, je Jarc v svojih mislih vedno preskočil, prav tako pa se tudi ni hotel več spominjati, da je šele tedaj spoznal, da je prestara za posteljo, ko je vse svoje ogromno posestvo prepisala nanj, na svojega bivšega hlapca.

Dasi se je Jera zelo trudila, da bi zadovoljevala zmeraj bolj nenasitnega Jarca, so njegove oči vedno bolj hlastno iskale mladih, vročih deklet z napetimi prsi in boki. Ko se mu je končno vendar posrečilo privabiti mlado dekle v viničarijo nad mestom in jo obdržati nekaj dni pri sebi, je Jera izgubila zanj vso privlačnost.

In nekaj dni pozneje je tisto dekle pripeljal domov in rekel Jeri:

«Jera, to je moja nevesta in tvoja gospodinja!»

Jera bi bila najraši vzela metlo in jo nagnala, a zadnji čas je bil Jarc takšen, da se res ni bilo igrati z njim. Bala se je, da ji nazadnje res še vrže tiste tisočake in jo nažene. Če bi imela otroka, bi ji nazadnje ne bilo nič (zaradi tega je že dvakrat šla k zdravniku, a ta ji je vselej dejal, da je popolnoma zdrava), a sedaj je najbolje, da potrpi in kako drugače užene Jarca. Saj nazadnje jo lahko spodi brez dinarja, ko nima nikake pogodbe in nikakih prič.

A že zvečer, ko je nevesta sedela v kuhinji, je potegnila Jarca v vežo:

«Kako se ti zdi, Jurij? V sobi je polno gostov, ta Polona, ali kako ji je že ime, pa sedi tam in se za nič ne zmeni. Daj, reci ji, naj pride pomagat!»

Ko pa je Polona v neizkušnosti natočila sedaj preveč, sedaj premalo, ali pa se zmotila pri računu, ga je Jera spet potegnila v stran:

«Le poglej, Jurij, in reci, ali je za gostilno ali ni?»

Jarc je moral priznati, da ni. A imela je vroče telo, in to mu je bilo dovolj.

Kljub Jerinemu obrekovanju je Polona ostala tri tedne v hiši in spala v Jarčevi sobi.

Toda Jarčevo navdušenje za Polono se je končno vendar začelo ohlajati, ko mu je Jera odkrila vse njene napake in ko si je njegovo nenasitno telo spet zaželelo močne in obilne ženske, kakršna je bila Jera. A ni vedel, kako naj se je iznebi. Saj si je Polona prinesla že nekaj svojih stvari in celo precej denarja, katerega bi pa Jarc ne bil rad vrnil.

Toda Jera je našla rešitev.

V ponedeljek zvečer, ko ni bilo mnogo gostov v gostilni in sta Jera in Polona posedali s praznimi rokami, je Jarc pridrevil domov pijan in togoten od jeze. Ko ni bilo večerje, ki jo je Jera nalašč vrgla svinjam, ko ni bilo nikjer pravega reda, je Jarc začel tekati iz sobe v sobo in rjoveti kakor pobesnel:

«Toliko žensk imam pri hiši, pa nobenega reda! Samo ukazovale bi in se redile! Ti, Jera, pojdi sem in mi povej, kdo je gospodar, ti ali jaz? In ti, Polona, če misliš, da boš tako delala, se motiš! Jaz sem še gospodar in ostanem, če pa komu ni prav, naj pri tej priči odide! Toda nemarščine in lenobe ne trpim!»

In pograbil je nekaj počenih kozarcev, ki mu jih je bila Jera že popoldne nastavila, in jih pogljal proti prestrašeni Poloni. Nazadnje pa je vzel puško in tako dolgo letal za Jero in Polono, da jima ni preostalo drugega, kakor da sta povezali cule in pobegnili še tisti večer.

A Jera se je že čez nekaj minut vrnila od sosedovih in iznova zagospodovala.

Pozneje ji je bilo treba še nekajkrat povezati culo in zbežati k sosedovim, ker se Jarc vendar ni mogel ustavljati mladim nevestam.

Vse bi bilo v redu in mogoče bi Jera nazadnje vendar postala Jarčeva žena in lastnica gostilne «Pri pečeni goski», kar si je tako silno želela, da ni neki zimski večer, ko Jarca ni bilo doma, sama sedela v prazni gostilniški sobi s steklenico žgahnja pred seboj (ta steklenica se ji je zadnji čas zelo priljubila) in je začelo nenadno nekje tako čudno ropotati. Jera se izprva niti zmenila ni za to. Toda ko ni prenehalo in je ropotalo vedno močnejše, je vendar prisluhnila.

Tedaj je razločno slišala, kako je tolklo zamolklo in v enakih presledkih na strop gostilniške sobe. Okoli oken pa je tulilo in žvižgalo.

To je zgoraj v podstrešni sobi, se je domislila, in jeza jo je obšla.

Stara že spet štoklja s svojo leseno nogo!

A še tisti hip je spoznala:

Saj je že pet let ni. Saj je njeno nogo Katra že pred petimi leti odnesla v drvarnico in jo drugi dan pokurila, kakor ji je Jera tedaj naročila.

Zgrozila se je. Stopila je k vratom, da bi poklicala kuharico, a tedaj se je zasmejala.

«Sem neumna ali kaj? To dela burja, mogoče se je odprlo kje okno ali se pa podijo podgane po podstrešju!»

Toda ni se mogla več umiriti. Za hipe se ji je zazdelo, da hodi zgoraj Jarčeva žena in tolče s svojo črno leseno nogo ob tla. Dolgo se je borila, nazadnje pa je prižgala svečo in odšla po stopnicah, da se prepriča, kaj je.

Soba je bila prazna in prav takšna kakor pred petimi leti. Saj ni ves čas nihče stanoval v njej. Jera se je zdrznila, ko je zagledala na stolu prav tisto gospodinjino obleko, ki jo je imela tisti dan, ko ji je Jera prvič in tudi poslednjič prinesla kavo. Toda ko se je prepričala, da je soba res prazna, se je glasno zasmejala. Da bi se še bolj prepričala, je pogledala še pod posteljo in nazadnje odprla še omaro in posvetila vanjo.

Tedaj pa je kriknila od strahu.

Ko je odprla omaro, ji je padla na noge črna, težka lesena noga in se skotalila po tleh.

Jeri je padla sveča iz rok in ugasnila.

V hipu se je Jera blazno kričeč pognala na stopnice, padla, se skotalila v vežo, se dvignila, planila v kuhinjo in se zgrudila ob deklinem ležišču.

Vso noč se ji je zdelo, da sliši zgoraj štokljanje lesene noge in gospodinjino stokanje, kakor tisti popoldan, ko ji je dala veliko skodelo kave, v katero je natrosila iz škatlice, ki jo je že dolgo skrivala v svojem kovčegu.

Toda drugo jutro se je smejala sama sebi.

Ves dan je iskala prilike, da bi šla gor v sobico, vzela tisto leseno nogo, jo na skrivaj razžagala in pokurila. A bila je nedelja in nikoli ni imela toliko časa, posebno ker Jarca še ni bilo domov. Zvečer je nestrpno čakala, kdaj gostje odidejo in pojdejo v hiši vsi spat, da bo potem lahko šla gor v sobo in že spravila kam to prekleto leseno nogo, da je ne bo več strašila.

Tisto nedeljo je Jarc iztaknil v bližnji vasi mlado dekle, ki je bilo pripravljeno iti k njemu za natakario — za nevesto si ni upal reči, ker je bila še premlada, komaj da je stopila iz šole. A bila je dobro razvita in po njegovih mislih še gotovo nedolžna. Jarc pa že dolgo ni imel druge ženske kakor Jero, nedolžne pa še sploh nikoli, zato jo je zvečer pripeljal s seboj in jo na skrivaj odvedel v podstrešno sobo, kamor ni stopil, odkar je sem izgnal svojo ženo. Zaradi nje ni hodil niti na podstrešje, toda tisti večer se ni niti zavedal, kam gre. Ves je drhtel od poželenja in nerazločno šepetal dekletu, naj gre z njim, da se domenita zaradi službe.

A komaj sta prišla v sobico, je Jarc planil kar v temi po dekletu.

Dekle se je v grozi otepala njegovih tresočih se rok, s katerimi jo je tiščal k sebi. A Jarc je drhtel vedno bolj in nazadnje se je dekletu posrečilo, da se je rešila hropečega starca. Begala je nekaj časa v temi po sobi, da bi našla vrata, a ni jih mogla otipati. Jarc se je opotekal za njo in hropel. Tedaj je z nogo zadela ob nekaj trdega. Naglo se je sklonila, zgrabila in zamahnila z vso silo v temo. A udarila je nekam na mehko, tisto

težko se ji je izmuznilo iz rok, da se je opotekla in padla Jarcu prav pod noge.

Jarc se je vrgel nanjo, a v tem je nenadno zagrabil z levico nekaj mrzlega in trdega. V hipu je spustil dekle in potegnil tisto stvar k sebi. Čez nekaj trenutkov je spoznal ženino leseno nogo in se zavedel, da stoji v podstrešni sobici. Jarcu, ki je že ves čas, ko se ni in ni mogel polastiti dekleta, blazno tolklo srce in mu primanjkovalo sape, je tedaj postalo od groze nekam medlo v ustih, srce je udarilo še enkrat, silno, strašno, in Jarc ni vedel nič več.

A. P. Čehov:

S l a b e v o l j e

Policijski komisar Simon Iljič Pračnik je hodil po svoji sobi iz kota v kot in se trudil, da bi zadušil v sebi neprijeten občutek. Včeraj je bil odšel po službenih opravkih k vojaškemu okrožnemu načelniku, začel strastno igrati na karte in zaigral osem rubljev. Malenkostna, brezpomembna vsota, a bes požrešnosti in koristoljubja je sedel v komisarjevem ušesu in ga grajal zaradi njegove zapravljenosti.

«Osem rubljev — prava reč!» je izkušal Pračnik prevpiti v sebi tega besa. «Ljudje tudi več zaigrajo, pa je vse dobro. Vrh tega je denar nekaj, kar se da pridobiti... Če grem enkrat v tvornico, jih dobim vseh osem nazaj, morda še več!»

«Tu zima je... Kmet ti vesel je», se je monotono učil v sosedni sobi komisarjev sin Vanja. «Tu zima je... Kmet ti vesel je, ker za sani je dober tir...»

«Mogoče pa je tudi, da jih zopet priigram... Kdo pa je tam, vesel?»

«Kmet ti vesel je, ker za sani je dober tir... dober tir...»

«Kmet ti vesel je...» je dalje razmišljal Pračnik. «Naložil bi mu deset gorkih, pa bi ne bil prav vesel. Namesto da je vesel, naj bi pošteno plačal davke... Osem rubljev — prava reč! To ni osem tisoč, lahko jih zopet priigram...»

«Vesel konjiček, ki ga pelje, poizkuša, kakor more, dir...»

«Morda naj bi se spustil kar v skok! Mrha je mrha! Nespametni kmet pijan kaj rad podi konja, ko pa se potem kaj zgodi, imej ti posla z njim... Le dirkaj mi, pa ti predpišem takega terpentina, da ga pet let ne pozabiš! A čemu sem vendar igral z manjšo karto? Če bi bil izigral trefovega asa, bi ne bil brez dveh vzetrov...»

«Kibitka smela lahko teče, pršeče brazde kvišku meče... pršeče brazde kvišku meče...»

«Kvišku meče... Pršeče brazde kvišku meče...»

«Kako more človek tako neumno besedičiti! Kaj šele pisati, moj Bog! A vse to je napravila prav za prav desetica! Vrag jo je ob nepravem času prinesel!»

«Sin hišnikov na zmrzlem tlaku... na zmrzlem tlaku v sani posadil psička je... posadil psička je...»

«Najbrže se je preveč najedel, da uganja neumnosti... Starši pa se ne domislijo, da bi fanta naklestili. Čemu prevaža psa, naj bi rajši cepil drva ali bral sv. pismo... Psov pa imajo tudi toliko, da ne moreš ne iti ne se peljati mimo! Po malici bi ne bil smel sesti... Moral bi bil pojesti in oditi...»

4.

Drugo jutro se je pripeljal Jarčev sin Ivan in prevzel gospodarstvo.

Jera pa, ki je sredi noči našla od kapi zadetega Jarca in ob njem črno leseno nogo, se je še tisto jutro odsmejala proti mestu in kričala otrokom, ki so drli za čudno razmrščeno in napol oblečeno žensko, ter jim kazala leseno nogo:

«Poglejte jo, ljudje! Jo vidite, kako je lepo črna in gladka! Jo vidite, ljudje?»

In zadela jo je na ramena ter odkorakala po taktu vojaške koračnice, ki jo je slišala samo ona.

«Pol joka se in pol smeji, a mati v oknu mu preti... a mati v oknu mu preti...»

«Preti, preti... Prelena je, da bi šla ven in mu pokazala... Zavihteti bi morala šibo in čik-čik, čik-čik po njem! To bi bilo boljše, kakor da mu grozi s prstom... Sicer, pazi, bo iz njega pijanec... Kdo je to napisal?» je glasno vprašal Pračnik.

«Puškin, papa.»

«Puškin? Hm!... Najbrže kak čudak. Pišejo, pišejo, a kar pišejo — sami ne razumejo. Samo da pišejo.»

«Papa, kmet je pripeljal moko!» je zakričal Vanja.

«Vzemi!»

A tudi moka ni razveselila Pračnika. Čim bolj se je tolažil, tem občutnejša je postajala zanj izguba. Osmih rubljev mu je bilo tako žal, tako žal, kakor da je bil res zaigral osem tisoč. Ko je Vanja končal svojo nalogo in umolknil, je Pračnik stal pri oknu in žalostno gledal v sneženo gaz... Pogled na sneženo gaz pa je iznova odprl njegovo srčno rano. Spomnil ga je včerajšnje vožnje k vojaškemu načelniku. Vzkipel mu je žolč in mu zastrupil dušo... Potreba, da izlije svoje gorje na karkoli, je dosegla stopnjo, ki ni trpela več odlašanja. Dalje ni več vzdržal...

«Vanja!» je zakričal. «Pridi sem, da te naklestim, ker si včeraj ubil šipo!» Prevel I. T.

Prevara

Neki ameriški zbiralec slik se je dal ujeti premetnemu sleparju.

Francoski trgovec s slikami P. je kupil za nekaj sto frankov kopijo neke mojstrske umetnine. Poslal jo je svojemu poslovnemu prijatelju v Ameriko. Kot prodajno ceno je navedel 300 frankov. Tedaj je došlo na ameriški carinski urad anonimno pismo. Nekdo je sporočil v tem pismu, da slika ni kopija, temveč Tintorettovo delo, vredno vsaj milijon frankov. Pisec je trdil, da trgovec namerava oblast prevartiti.

Ameriški carinski urad je v New Yorku povabil na odgovor zastopnika francoskega trgovca. Le-ta je po kratkem obotavljanju zares plačal 300.000 frankov carine. Preiskrbel je, da je za to izvedela javnost. Vsi časopisi so o tem poročali.

Takoj se je javilo vse polno ljubiteljev slik in nekdo je res za to malovredno kopijo plačal skoro milijon frankov, prepričan, da je slika izvirna.

Ko so goljufijo odkrili, so že vsi trgovci izginiti.

O d ranega jutra se je svetil trg kakor ena sama vroča kamenita plošča pod brezoblačnim nebom. Beli izveski z obokanimi hodniki, na oknih cveto kakteje in geranije, rjav psiček se otepa na tlaku. Mračna pročelja bogatih hiš dišijo po hladu v plameneči dan, blagodejni somrak gleda iz notranjščine skozi velike temne šipe zaprtih oken. Pred lekarnarjevo hišo spi bernardinec kakor sfinga. Tiho je, vedno je tiho na tem trgu; tiho ob dežju, tiho ob popoldanski vročini, tiho ob nedeljah, tiho ob delavnikih. Kakor ogromna visoka ladja se dviga cerkev sredi trga. Tod je hodila deklica, dokler je živel.

Umrla je, in nikoli ni videlo malo mesto večje boleti, kot je bila bolest njenega očeta. V poslednjih dneh ni skoro nikoli več zapustil njenega ležišča; le kadar je spala, je stal pri oknu in gledal na trg. Tod je hodil z njo, dokler je živel, vodil jo je za roko in govoril; lekarnarjev bernardinec je vselej ometel tla s svojim težkim repom in vstal, da bi ga pobožala. Stari lekarnar je posegel v stekleno posodo in ji dal pest sivih prsnih bonbonov. Deklica pa jih je neslastno izpljuvala, in njeni ubogi prsti so bili še dolgo potem umazani in lepljivi.

Tod je hodil z njo tja doli k reki. Bala se je nekaterih hiš in nikoli ni rekla, zakaj; bala se je ljudi in hudih psov, vodnjakov z okovi, mostov, beračev in konj; bala se je reke in strojev. Kadar koli jo je obšel strah, je stisnila očetu roko, in oče ji je odgovoril z močnim stiskom. češ: Ne boj se, jaz sem pri tebi! Hodil je z njo po gozdu, trkljal šiške po brežini in se prisiljeno šalil; otrok ga ni nikoli nič vprašal. Vsakdo ju je poznal: on, resen oče, debel, sključen in skrben, ona, nelepa, skrbno lepo oblečena šestletna deklica s svetlimi lasmi in suhimi ličeci. Otroci so kričali za njo: «Mrlička!» Oče je zardel in potem je hodil tožiti staršem. To so bili njuni sprehodi.

Bernardinec je vstal in se oziral naokoli. Bolehala je tri tedne in umrla. Nekoliko beračic že stoji pred hišo žalosti; pogrebci se zbirajo, pečejo se nekaj časa na trgu, nato pa odidejo v hišo. Že čaka godba in ministranti s križi in svetilnicami, štirje delavci iz očetove delavnice v novih črnih oblekah nesejo mrtvaška nosila, pokrita s črnim suknom, bele družice gredo, napol v zadregi in napol potolažene, prihaja pevski zbor z notami pod pazduho, velike smejoče se gospodične, s svetlimi oblekami in šopki; polagoma se shaja honoracija mesta v dolgih črnih suknjičih in v svilenih krilih, težki cilindri, resni in slavnostni obrazi; prihaja vse mesto, ker je oče posestnik in zavzema častna mesta. Slednjič dekan in še dva duhovnika z belimi ornaty v znak nebeškega veselja. Zgoraj v velikem salonu leži deklica, z vencem na plavih laseh in z zlomljeno svečo v voščeni ročici.

Tiho je na trgu in bernardinec lega s povzdignjeno glavo k tihi hiši. Tu plava skozi odprto

okno močni glas duhovnika: «Sit nomen Domini.» Beračice padajo na kolena. «Laudate, pueri, Dominum: laudate nomen Domini.» Moški zbor se oglasi vmes: «Sit nomen Domini benedictum.» Beračice pred hišo zaženejo hohnjavo, zmedeno molitev, iz katere se polagoma rode besede očenaša. «Hic accipiet» poje močni glas dekanov. «Kyrie eleison.» «Christe eleison.» «Kyrie eleison. Et ne nos inducas in tentationem.» «Sed libera nos a malo.» Bernardinec hiti s povešenim repom domov. «Oremus.» Tiho je v hiši, celo beračice so umolkile. Le vodnjak sredi trga žubori.

Umrla je deklica, bila je slabotna in niti lepa ni bila; bala se je prostranega trga, bala se je velikega psa in vodnjaka, ki zanjo ni imel dna; šla je skozi življenje, držeč se očeta za roko, zaječala je v njegovem naročju — in sedaj hvalite ime Gospoda, da je umrla v ubogih šestih letih, da postane angel.

Po žarečem trgu se pomiče črni spreved: ministranti s križi in svetilnicami, cviljiva godba, družice z vencem rožmarina in z zlomljeno svečo na blazini, duhovniki z gorečimi svečami, in sedaj krsta, čisto lahka kljub vsej krasoti, trdi, široki trakovi, voščeni venci in petlje iz črnega flora, sključen oče z žalostnim obrazom, blede, drobna mati pod črnim zavojem, nato ljudje, črni in mračni, z belimi robci, počasno in šepetajoče ljudstvo, in zadaj, kakor oddeljen in momljajoč otok, beračice s svojo brezkončno molitvijo.

Po ushlem klancu stopa spreved na Kalvarijo človeških boleti. Za golim zidom leži novo pokopališče, belo in suho, peščena zemlja mrtvih, iz katere ni vzraslo nič razen belih križev, lilij iz pločvine in mršavega stolpa pogrebne kapele. Vse golo in pobeljeno kakor kosti. Belo in mrtvo poldne. Bela, vroča pot. Mala krsta se pomiče kvišku in vleče za seboj črno množico; mala krsta, mala mrlička v beli obleki in s prelomljeno svečo; tod sta hodila z roko v roki z očetom —

— Revež, tako jo je imel rad! Pozno se je oženil in je čakal na prvo dete; in potem, saj veste, je prišel semkaj nov regens chori in mu je obnoril ženo. Vse mesto to ve. Zato se je rodila rdečelasa deklica temnolasim staršem; bila je vsa po muzikantu orglarju, kakor da se mu je izvila iz očesa. Kar s prstom je kazala na svojega pravega očeta.

Lahka krsta se je izpremenila menda v svinec; nosilci postajajo in polagajo nosila na tla. Da, prav do semkaj je hodila s svojim očetom; tu sta sedla navadno in gledala doli na cesto s komedijantskimi vozovi, kmetskimi koleslji in breki, od tod sta gledala na ulice in ugibala, kdo gre tam in tam —

Vse mesto je vedelo, za kom bega njegova žena, samo on je bil slep; imel je svoje dete, svetlolaso in bledooko deklico, z njo se je igral, ko je njegova žena begala okrog in prirejala ljubosumne prizore vsaki gospodični, ki jo je njen muzikant

učil razbijati po klavirju. Slednjič ji je moral dati slovo, če ni hotel zaradi nje izgubiti ves zaslužek; potem pa je še vsakemu, kdor je hotel, dajal čitati njena pisma, in to je hotel vsak —

Godba iznova cvili žalno koračnico in počasni spreved se težko pomiče navzgor med zvonjenjem vseh zvonov. Mala gospa pod zavojem in s stisnjenimi ustnicami se spotika ob rob krila; drži se ravno, da odoli vsem tem pogledom, preden se zopet zapre doma in veze brez konca in kraja pri oknu, blede od samote in mrznje.

Da, pustil jo je takrat, in tako je ostala z detetom, ki ji je mrzelo, in s svojim možem, ki ni imel zmisla za nič drugega več kakor za to neživo deklico, ki ni bila njegova. Oklenil se je je z vso svojo otožno ljubeznijo; in malo mesto ni več vedelo, ali naj se smeje ali naj ga pomiluje, kadar jo je peljal na izprehod, deklico, smešno nališpano, blede in prepadlo, ven iz hladnih sob. V tem so umolknili zvonovi, kakor bi odrezal.

Mala krsta trka na vrata večnosti. Počiva na deskah nad odprtim grobom sredi velike, neme množice; v mrtvi tišini šusti le zbor z notami in dekan lista počasi po črni knjigi. V množici je zaplakalo dete. Mršava senca stolpa seka pekočo puščino mrtvih. Šele leto dni tu pokopavajo; in menda je to pokopališče preveliko, menda ga ne bomo nikoli napolnili, menda se nikoli ne zarase, menda mora na veke ostati tako prazno in golo. Množica diha težko in nemirno. Kaj se godi? Zakaj se ne začne? Tišina se daljša mučno, težko, tesnobno —

«Laudate Dominum de coelis, laudate eum in excelsis!» «Laudate eum omnes angeli eius,» poje zbor, «laudate eum omnes virtutes eius.» Množica se je oddihnila. «Laudate eum sol et luna; laudate eum stellae et lumen.» «Laudate eum coeli coelorum —» Lahen veter, kakor da ga je prebudil zbor moških glasov, je zavel v blede obraze; dvignil se je oblaček kadila, petlje in venci so zaselesteli in iz groba je dihnil hlad gline. Oče zre negibno na krsto, sklonjen, kakor da pada; ljudje se postavljajo na prste, da bi ga bolje videli: zdaj, zdaj pride ločitev.

«Kyrie eleison.» «Christe eleison.» «Kyrie eleison.» Mlad duhovnik ziblje kadilnico; verižice slabotno rožljajo, dim se dviga in trepeče — «Oremus.» Široko, goreče nebo se odpira nad belim pokopališčem, sekunda tesnobne večnosti, le srce bije od napetosti strašnega, veličastnega in mučnega trenutka. «Per omnia saecula saeculorum.» «Amen.» Kaplje blagoslovljene vode padejo na krsto, oče glasno zaihti in se zgrudi na kolena; krsta se počasi zgane in drsi v grob, in zbor zapoje sladki, žalostni koral.

Mala gospa v zavojih posluša kakor pribita. Predobro pozna ta polni, sijajni, sam s seboj zadovoljni, samega sebe se veseleči glas. Nekoč ga je poslušala drugje in se je vsa razbeljena topila

pod njim. Vse mesto posluša s sklonjeno glavo: to poje sam regens chori s prvo pevko Marijo, Venero mesta, veliko cvetočo deklico. Iz vsega zbora se slišita le ta dva glasova. Pravijo, da k njemu hodi, ta Marija. Dva glasova se ljubita in objemata v polnem solncu; celo dekan posluša z zaprtimi očmi, mala gospa je krčevito zaplakala, moder oblaček kadila leti k nebu, in tiho, prav tiho plava finale nad pokopališčem. Dekan se prebujata kakor iz sna in se sklanja k tlom. Ena, dve, tri grudice.

Ena, dve, tri; vsak se rine k odprtemu grobu, kjer kleči oče na kupčku gline in ihti, kot da ne bo mogel nikoli več prenehati. Vsi so vrgli svoje tri grudice gline v grob in bi radi odšli. Čakaajo le, da vstane oče, da mu podajo roko. Duhovniki prestopajo, treba je iti še v kapelo; grobar se je glasno useknil in začel metati z lopato suho in vročo glino v grob. Vsa množica molči v zadregi.

Tu zavalovi pevski zbor v ščegetljivem smehu. Gospod regens chori bliska z očmi, vesel, da mu je šala uspela. Bleda Nežika je zardela, Matilda grize robec in Marijo lomi neglasen smeh. Regens chori si je zadovoljno počesal brke in lase, se sklonil k Mariji in ji nekaj zasepetal. Marija se je dala v smeh in zbežala. Vsa množica se ozira, napol se smehljaje, napol ogorčeno.

Zdajci oče vstane, trese se in hoče nekaj reči. «Vam — vam vsem — ki ste moji edini — ljubljene hčerke — izkazali —» Toda dalje ne more, zaihti in odhaja kakor v sanjah, ne da bi komu podal roko. Nastala je občna zmeda. Dočim gredo duhovniki v kapelo, se množica trga in razhaja. Nekateri delajo naglo tri križe na grob svojih rajnkih, drugi postojajo nekoliko časa pred nagrobnim kamenom in skoro nihče ne čaka na konec obredov, le regens chori z Marijo in s pevskami gredo v glasnem smehu na kor pokopališke kapele.

Nekoliko črnih žen moli pri grobovih, si briše oči in popravlja uboge veneče cvetke.

Iz odprte kapele plava petje dekanovo: «Benedicite omnia opera Domini Domino.»

«Benedicite angeli Domini Domino», poje regens chori.

«Benedicite coeli Domino.»

Grobar zakopava s polnimi lopatami otroka dveh očetov.

Pred vlomilci varna vila

Lord Evans je bil znan po svojih posebnostih. Mož je živel v šestdesetih letih v Brightonu, kjer si je dal zgraditi krasno vilo.

Ko je bila vila pod streho, je vprašal stavbnika:

«Ali je hiša varna pred tatovi?»

Stavbnik mu je zagotovil, da je poslopje dobro zidano, da so vrata močna in okna tako zavarovana, da nihče ne more v hišo, če je zaprta.

Lordu to še ni zadostovalo. O varnosti je vprašal tudi policijskega nadzornika, ki je bil njegov dober znanec.

Policijski nadzornik mu je odgovoril:

«Če so masivna hišna vrata zaklenjena in okna dobro zaprta, ne pride nihče v hišo!»

Lordu pa tudi to zagotovilo ni bilo dovolj. Ker je bil praktičen človek, si je izmislil še drugo sredstvo. Čez nekaj dni je bil objavljen v brightonskih časopisih tale oglas:

«Ker želim preizkusiti, ali je moja nova vila res taka, da nihče ne more vlomiti vanjo, sem pustil v svoji delovni sobi, in sicer v pritličju na levi strani, v pisalni mizi vsoto 200 zlatih funtov.

Vlomilec, kateremu se posreči s svojim vlomilnim orodjem priti do tega zlata, ne da bi bil pri delu zasaden, naj vsoto obdrži, toda sporočiti mi mora, kako je svoj vlom zasnoval in izvršil! Če ga bomo pa zasačili, ga zato ne bom naznanil ali izročil sodniji, samo povedati mi mora, kako si je svoj roparski načrt zamislil!

Lord Evans.»

Preteklo je teden dni, a o vlomilcu ni bilo ne duha ne sluha.

Ko je lord neki dan sedel sam v sobi in čital dnevnike, je potrkal na vrata njegov kočijaž. Ko se je lord oglašil, je fant vstopil in sporočil, da je bil pri njem mladenič in se ponudil za drugega kočijaža, ki ga je lord potreboval.

Lord je vprašal:

«Kakšen pa je ta človek?»

«Dostojno je oblečen, krepek fant je in...»

«Dobro! Naj pride k meni!» je prekinil lord kočijaža, ki je takoj nato odšel in se hitro vrnil s tujcem.

Neznanec je na vsa lordova vprašanja prijazno in pametno odgovarjal in je Evansu takoj ugajal. Hotel ga je sprejeti, pa se nista mogla zediniti za plačo.

Takrat pa je nekdo zunaj zavpil:

«Ogenj! Ogenj!»

Gospodar je skočil kvišku in s tujcem vred stekel iz sobe. Mladi neznanec je bil prvi pri vratih, pa se je spoteknil na debeli medvedji koži, ki je ležala pred vhodom, in je telebnil na tla.

Lord se ni zmenil zanj in je letel kar naprej.

Vsa služinčad je bila izbegana, gospodar je pa takoj ugotovil, da je bilo zaneteno pod stopniščem, kjer so ogenj kmalu pogasili.

Evans je spet odšel nazaj v svojo delovno sobo, kjer je pa našel vrata zaklenjena. Nič dobrega ni zaslutil. Spomnil se je na tujca. Krepko se je zaletel v vrata, da so se vdala.

Soba je bila prazna. Odprta miznica in okno sta lordu takoj povedala dovolj, vedel je, da je tujec odšel skozi okno in prej pobral iz miznice denar. Dva dni kesneje je prejel lord tole pismo:

Milord!

Na Vaš inserat sem se oglašil pri Vas. Dokazal sem Vam, da mi ni bilo treba siloma vdreti v hišo. Vzel sem staro potno torbo, naložil vanjo gorljivih snovi in prišel k Vam.

Medtem ko me je Vaš zvesti kočijaž pustil nekaj časa samega in je šel k Vam, sem neopaženo potegnil iz vrat ključ in položil svoj gorljivi material pod stopnišče, kjer sem ga tudi zažgal. Ko se je vnelo, sem že govoril z Vami in se pogajal za plačo. Ko sva hitela skozi vrata, sem se nalašč spoteknil ob medvedovo kožo, samo da sem ostal v sobi, kjer sem hitro odprl miznico, saj je bil ključ že v nji. Vzel sem denar in pobegnil skozi okno. Sicer me je srečal na vrtu Vaš vrtnar, pa sem mu rekel, da ste me Vi poslali, naj alarmiram mestne gasilce.

Dve sto funtov, ki sem jih pošteno zaslužil in ne ukradel, mi bo zdaj kaj prav prišlo, kajti lahko se bom oženil in z Vašim denarjem ter s svojimi prihranki pričel krčmariti, kar že zdavnaj oba z nevesto želiva.»

Lord je jezen vrgel pismo v koš, saj je zdaj vedel toliko kakor prej, ali je hiša pred vlomilci varna ali ne.

Psihologija slovesa

Kitajci pravijo: če sta spremstvo in slovo lepa in slovesna, je vsaka ločitev, tudi če je za večno, lahka.

Rusi zopet pravijo: dolgo poslavljanje — veliko solza.

Italijani so včasih veseli ljudje in imajo za takšne primere duhovit nasvet: kadar odhaja kdo, za katerega komaj čakaš, da gre, se jokaj; kadar odhaja kdo, po katerem se ti bo tožilo, se smej, zakaj tisti, ki odhaja, ima vselej občutljive živce, solze pa ga ganejo in navdajo z zlimi slutnjami, medtem ko ga s smehom ohrabriš.

Pot je sama po sebi vselej utrudljiva. Tisti, ki odhaja, je po navadi v skrbeh. Zato je takšnemu človeku potrebno sugestivno delovanje okolice, ki mu poveča energijo, dá člana in ustvari iluzije.

Kadar se poslavlja s svojimi dragimi, bodite veseli. Smejte se, pripovedujte primerne potniške dovtipe, ne poljublajte se predolgo, ne obešajte se jim obupno na vrat in se zopet smejte, smejte in smejte. Vzemite s seboj na postajo čist robec, pa ne da si boste otirali z njim

solze, ampak da boste z njim mahali in veselo vzklikali tistim, ki odhajajo, če jih tudi ne boste videli nikoli več. Kadar vlak odide — jokajte, če vas sili jok, toda vedite tudi tedaj, da s solzami ne popravite nesreče.

Ponekod imajo čudno in niti najmanj upravičeno navado, da se sorodniki jokajo, kadar odhajata novoporočenca na svatbeno potovanje.

Joka se njena mati, joka se njegova mati, jokajo se svakinje in njegove sestre... a čemu? Če jih vprašate, vam same ne vedo povedati.

Ali je tu kakšna tragika? Dva mlada človeka, polna lepih nad, ljubezni in sreče, gresta, da se porazveselita, da praznujeta v daljnih, lepih krajih praznik svojih čuvstev. Gresta, da se povrneti čez mesec dni. Kaj naj torej pomeni ta jok in javk, ti poljubi in krčeviti objemi? Samo da pokvarijo novoporočencema dobro voljo in da dobi mlada rdeče oči in rdeč nos.

Novoporočenca odhajata.

Vendar je spremljanje na postajo lepa navada. Potnik, ki ga nihče ne spremlja, je otožen in kakor izgubljena sirota gleda z žalostnim obrazom tiste srečne ljudi, ki jih spremlja bučna vesela družba prijateljev. Kako bi bil on srečen, ko bi opazil na peronu znanca, ki bi mu stisnil roko na pot, mu želel srečno pot in zamahal z robcem. Slovo iz tistega mesta bi mu ostalo v spominu kot prijeten občutek, a ta slučajni znanec kot dobrotni angel.

Celo zaljubljenca, ki se ločita in eden njiju odpotuje, bi ne smela kazati žalosti, ampak bi morala upoštevati tisti psihološki italijanski pregovor, če ne zaradi drugega, že iz hvalečnosti na nekdanje lepe čase, ki sta jih skupno prebila.

Kadar se poslavljate od koga, ki vam je mil in drag, hoste napravili prav lepo gesto, če mu prinesete na po-

Otožen smehljalj ob slovesu.

Veselo slovo.

stajo cvetlico ali pa knjigo s posvetilom. Takšne malenkosti ga bodo prijetno spremljale s spominom na vas na vsej poti in mu bodo dokaz vaše ljubezni in pozornosti.

Vedno glejte, da olajšate ločitev in slovo.

Kolikor mogoče malo žalostnih besed in otožnih pogledov!

Zadnja beseda bodi vselej »Na svidenje!« a ne »Zbogom!« In če slučajno zapazite, da kdo izmed potnikov, katerega nihče ne spremlja, gleda pri oknu — zamahnite tudi njemu z roko in mu prijazno zakličite: »Srečno pot!«

—r—

Ljubkost žen, kadar gredo po vodo

Dekle je po vodo šlo na visoko planino...

Prinašanje vode od studenca ali vodnjaka je vsakdanje domače opravilo, ki ni na hitri pogled prav nič posebno zanimivo. Še več, dandanašnji skoraj ne moremo več govoriti o prinašalkah vode, ker se po mestih že davno izginile, pa tudi po kmetih so izgubile čar, ki so ga imele nekdaj. Vendar so še dežele, kjer hidro-tehnika še ni tako napredovala in kjer je prinašanje vode karakteristično in lep običaj.

Odkar pomnimo, so prenašale vodo mlade žene in dekleta. O tem nam pričajo jasni dokazi, umetniške slike in pesmi iz vseh stoletij. Ženske so dale temu navadnemu opravilu poseben čar, posebno lepoto in prikupnost, tako da so bile nosilke vode vedno predmet hrepenjenja in sanjarjenja. Seveda je bilo pri tem opravilu vedno tudi nekoliko koketnosti, saj imajo ženske prav tukaj najlepšo priložnost, da pokažejo, dasi na videz naivno, vso lepoto svojega obraza in telesa.

V nekdanjih primitivnih časih, ko so bile nosilke vode še v navadi, je njih prizadevanje, da bi ugajale, veliko pomenilo. Zato je bilo prinašanje vode v umetniškem ustvarjanju ljudi vedno slikovit in zelo hvaležen motiv. Usoda je hotela, da so ti nenavadni tipi žensk z različnimi posodami na ramah ali na glavi po-

stali nekakšni dokumenti človeške civilizacije in da po teh posodah, najsi bodo naslikane, izklesane ali resnične, danes vsaj delno ocenjujemo stopnjo in napredek posameznih narodov.

Vodnjaki in studenci niso postali v zgodovini priljubljeni in slavni samo zato, ker so se pri njih dogajali razni svetopisemski dogodki (na primer Jakob in Samaritanka), ampak tudi zato, ker so bili zjutraj, opoldne in zvečer shajališče ženskega sveta. Ni važno, čemu bo voda. Hiša ali delavci na polju so vedno primorali žensko, da je vzela svoj vrč in šla po vodo. Važno pa je, da je ženska vedno združila s tem polno mero ženskega čuvstvanja — tekmovalnja v lepoti in privlačnosti.

Srbi imajo že stoletja celo liriko, katere motivi se gibljejo okrog vodnjakov in nosilk vode. Ta lirika ni nastala samo v pesnikovi domišljiji, ampak ima globoke korenine prav v narodnem življenju. Zakaj prve besede ljubezni so — že v klasični dobi — zatrepetale

Nosilke vode v Slavoniji ob času žetve.

pri vodnjaku. Tukaj so bili domenjeni prvi sestanki, tu je padel prvi poljub in pri vodnjaku se je odigrala prva ljubavna drama. Spomnite se samo na Brankovo pesem o razbitem vrču in o «belih nožicah», pa boste takoj razumeli, kako so nosilke vode vplivale na čustva ljudi. In če potujete po Srbiji, boste lahko slišali vse polno lepih in nežnih pripovedk in liričnih pesmi o nosilkah vode in o vodnjakih. Tudi Slovenci jih imamo nekaj.

Pa tudi pri drugih narodih je nastala kar cela majhna in simpatična umetnost, ki so jo ustvarile nosilke vode in ki ima v sebi polno živopisnega obelježja in zapeljive ženskosti. Vzemimo za primer samo daleč naokrog znamenite Sabinke, ki jih pozna tudi zgodovinar kot očarljive nosilke vode. Drzni zgodovinarji in učenjaki spravljajo v zvezo te tradicionalno in pregrešno lepe ženske celo z največjim filozofom sveta, z rešiteljem tedanjega ljudstva, z Jezusom Kristusom. Sabinke so znane po svoji nenavadno graciozni liniji telesa in po čudovito lepem obrazu. Po navadi so nosile blesteče bakrene vrče in so se gizdavo zibale pod njimi.

Beduinka nosi vodo.

Prav tako omamljivo lepe so tudi Beduinke in zamorke iz Konga, ki nosijo vrče iz gline in se odlikujejo po svežosti in jedrosti svojega telesa, posebno pa po prsih, ki jih nosijo vedno izzivalno gole. Silno ljubke so tudi nosilke vode iz Nazareta in iz okolice Jordana. Kadar gredo po vodo, poudarijo rade del telesa s tem, da ga odkrijejo. Ta navada je značilna za vse nosilke vode.

Zamorke iz Konga.

Leva slika:
Kadar začne solnce zahajati in so sence na razbeljenem pesku že dolge, iztegnjene, stopi sin puščave z velbloda in moli k Alahu. Ne sliši muezinove pesmi z visokega minareta, a zato ni njegova molitev nič manj od srca. Prosi Boga, naj mu dá moči, da bo srečno prišel do prve oaze. Sin puščave ljubi puščavo, toda ponoči se je boji, ker je okrutna.

Desna slika:
Kakor ima naš kmet rad svojo kravico, ki ga hrani z mlekom, tako ima Beduin rad svojega velbloda. Velblod mu nosi tovore kakor v naših južnih krajih mezgi in osli. Velblod mu pelje voz kakor pri nas konj ali vol. Velblod mu daje mleko, dlako za obleko in kožo. Priroda ga je obdarila s skromnostjo. Veliko pomanjkanje lahko pretrpi brez škode in se hrani z vsem, kar dobi.

Če krenete od Kaira s karavano proti oazi Šivi in od ondod dalje po Libijski puščavi proti Sahari ali pa proti Južni Afriki, boste odkrili na poti brez števila iznenadenj in kontrastov. V brezmejnem peščenem peklu se pokaže časih bitje, ki priča tudi v tej divji deželi, kako je človek vzlic svoji slabosti močan.

Neprestano, brez počitka drve avtomobili in avtobusi po istih starih potih, koder so se nekoč vozili mogočni faraoni, in bude s svojimi trobili zaspane hijene in šakale, da odmeva njihovo zlovesče zavijanje iz daljave. Moderna tehnika prodira le počasi globoko v puščavo.

Nekoč se je moral bati belec v Afriki samo zveri, črnec, dandanes pa — kakor v civilizirani Evropi — nikdar ne ve, odkod utegne prileteti usodna svinčenka in ga ubiti. Sinovi puščave so začeli spoštovati civilizirance, kar so prvič začutili za svojimi rebri njihove krogle. Toda nikdar ne zamude ugodne priložnosti, da bi se jim maščevali za krivice, ki so jih morali pretrpeti. In vedo — orožje jim je vse, kar imajo, ker pomeni svobodo.

Avtobusi drve mimo velblodov, ki so otovorjeni z bananami in oranžami. Njih vodniki so suhi, okleščeni, žilavi Beduini, mračnih obrazov, ki se tako mrko odražajo od snežnih belih oblek. Počasi stopajo po žarečem kamenju in rumenem pesku. Časih zamrmra kdo izmed njih nekaj besed in «konji» — enogربی in dvogربی velblodi — pospeše korake. Ti vodniki so neverjetno skromni ljudje, toda kadar nanese priložnost, utegnejo postati neverjetno divji. Njihovo premoženje so velblodi, ovce in koze.

Šatori naših ciganov so razkošne palače v primeri s šatori saharških nomadov. Na kamenju, pesku, povsod postavijo svoje šatore in spuste velblode, da popasejo okolico. Kaj jedo? To nomadov ne briga. Če ni drugega, je velblod zadovoljen tudi s kaktusom.

Zgornja slika: Na obali Mrtvega morja, ki je znano po svoji slanosti, odira mlad Arabec ovce in jo trebi.

Spodnja slika: Puščava ni sam pesek. Ponekod je skalovita in ti kraji so pravi dom Beduinov.

Beduinke so lepe, čudovito popolnih telesnih oblik. Solnce jih žge. Žive po oazah in majhnih naselbinah v zadrugah. Razen teh pa so še nomadska plemena, ki živijo kakor cigani. Njih žene so grde, slabotne. Kaze jih tetovirani obrazi. Lica si barvajo rumeno in rdeče.

Okrasje preprostih domačinov

Že v prvih pričetkih svojega kulturnega življenja si je začel človek krasiti telo. S tem je hotel sebe povzdigniti nad druge. Nakit je starejši kakor obleka. V najstarejših časih, ko se človek še ni zavedal, kaj je sramežljivost, je pokrival svoje telo z živalskimi kožami samo zato, da bi se ubranil mraza, dežja ali solnčne pripeke. Drugače bi bil hodil okoli gol in bos. Toda tudi takrat si je že krasil telo. Kakšno pa je bilo to okrasje? Tega ne moremo zanesljivo ugotoviti, toda najbolj verjetno je, da so se primitivni moški in ženske lepšali s — cvetjem. Preprosti narodi znajo še zmeraj delati iz cvetja lepe vence. Vpletajo si jih v lase. Tudi narodi, ki jih je že davno »blagoslovila« civilizacija, te navade še niso opustili. Za cvetjem so se ljudje oprijeli ptičjega perja, živalskih zob in školjk. Poglavarji narodov so si okrasili lase z orlovim ali vranjim perjem, bojevnik ali lovec, ki je ubil na lovu medveda, si je v znak svoje zmage nadel njegove zobe, ribič ali dekle pa školjko.

Nakit in znaki »civilizacije« zamorke iz južne Afrike.

Po nakitu ločimo še dandanes med preprostimi narodi pripadnike posameznih plemen, da, tudi razne vojaške stopnje v istem plemenu. Poglavarje spoznamo po velikosti in številu peres, tiste, ki so se prav posebno odlikovali v boju, pa po različnih drugih vrstah nakita. Kadar gredo divjaki v boj, se tudi namažejo po vsem telesu z različnimi barvami. Po teh barvah spoznamo pripadnike posameznih plemen. Le na lovu ne nosijo okrasja, ker bi jih oviralo.

Preprosti ljudje so nabirali jantar ali razne redke kamne. Potem so jih lepo obrusili in v sredi prevrtali, da so jih lahko nanizali na vrvico. Takšne ovratnice niso v predzgodovinskih grobovih nič redkega.

Civilizacija je prinesla preprostim črnim plemenom še razne druge vrste nakitja. Na desni spodnji sliki vidimo zamorca, ki si je predrl nosnice in si vtaknil vanje kovinski obroč. Drugi si prebadajo usta. Taki okraski so znak posebne odličnosti. Tretji se lepšajo celo s kosi škatlic za konzerve! Glavno okrasje Indijanca je še zmeraj ptičje perje.

Nakit in okrasje Indijanca, potomca nekdanjih gospodarjev Amerike.

Vsekako je najbolj čuden in razširjen način krasenja tetoviranje. Saj je še pri belcih nekaj vsakdanjega! Človek si nariše trajno obleko na kožo in se z njo šopiri. Dobro ve, da mu je ne bo mogel nihče vzeti, ne upnik, ne davkar.

Čuden nakit črnega kavalirja iz Belgijskega Konga.

Slike na poštnih znamkah

Poštné znamke, nekakšne zemeljske vizitke, potujejo iz dežele v deželo ne samo kot poštne vrednote, ampak tudi kot najboljše sredstvo za propagando lepote in kulture tistih dežel, katerim služijo. Zato so na znamkah slike raznih državnih simbolov, vladarjev, lepih pokrajin in večjih stavb.

Prav zanimivo je preiskovati, odkod jemljejo umetniki, ki rišejo znamke, svoje motive. Umetniki največkrat teh motivov niti natanko ne posamejo, ampak jih izpreme in prikroje tako, da so videti na znamkah čim lepši. Tako se vidi n. pr. na znamki male

državice Liechtenstein lepa pokrajina z dvema enakima bregovima. Ta pokrajina je sicer res v Liechtensteinu, ima pa samo en breg, ki pa nikakor ni tako lep, kakor ga kaže znamka. Radi olepšavajo tudi slike raznih stavb, ki so v resnici veliko manjše in neznatnejše od kopij na znamkah. Tako kaže n. pr. islandska znamka sliko islandskega parlamenta, ki je na znamki videti velika in razkošna palača, ko je v resnici le majhno in skromno poslopje...

Prav pogostem se zgodi, da kažejo slike na znamkah posamezne zgodovinske trenutke, zato se te znamke tudi po navadi imenujejo jubilejne znamke. Veliko je znamk, na katerih so slike pravo umetniško delo.

Leta 1928. so izdali Španci ob stoletnici svojega velikega slikarja Goye znamko, ki ima sliko njegovega znamenitega umotvora «Gola Maja». Ta umotvor ima za seboj ljubezensko zgodbo, ki je nekako tale: Goya je bil, dokler je živel, daleč naokoli znan ne samo kot slikar, ampak tudi kot ljubavnik. On je bil pravi španski Casanova in si je osvajal ženske, tiste, ki jih je hotel. Za njim je drlo staro in mlado, kratkomalo vse, kar je nosilo krilo. Nekoč se je zaljubila v Goyo prelepa kraljičina dvorna dama, katere mož, drugače španski princ, je bil splošno znan po svoji ljubosumnosti, dvobojih in strelski umetnosti. Takoj ko se je pričelo Goyevo ljubezensko razmerje z Majo, je ljubosumni mož jel sumničiti svojo ženo, toda iz ponosa ni hotel nastopiti, češ da njegova žena že zaradi svoje vzgoje ne more dajati prednosti slikarskemu mazaču pred njim, princem. Goya je medtem doma slikal pozneje daleč naokrog zasloveli portret «Gole Maje», prinčeve žene. Neki Goyevi znanci pa so povedali princu, da slika Goya njegovo ženo čisto nago. Ves divji se je odpravil princ neko noč z nekaterimi svojimi prijatelji, da vdre v Goyev atelje in da oba se-seka na drobne kosce, če se izkaže, da je res, kar je slišal. Ker je pa bilo v tistih časih najstrože prepovedano vdirati ponoči v stanovanja someščanov, je princ sklenil, da počaka jutra. Nekdo iz prinčevega spremstva pa je iz naklonjenosti do Goye sporočil umetniku, kaj ga čaka. In Goya, ki je ravno skočeval sliko «Gole Maje», je hitro začel slikati drugo sliko Maje, ki pa je bila pokrita s tenčico, «Gola Majo» pa je umeknil in spravil v skrit kraj svojega ateljeja. Zjutraj, brž ko se je izdani, je vdrl princ v atelje in naletel na Goyo, ki je slikal. Portret njegove žene, ovite v tenčico, je bil že skoraj narejen. Ona je umetniku pozirala, a v njeni družbi je bila tudi ena njenih gardedam. Princ ni kazalo drugega, kakor da je pohvalil Goyevo delo in izginil. Šele pozneje je izvedel tudi on, da je Goya napravil dve sliki njegove žene, eno s tenčico, drugo pa brez nje.

Ana Strantz Führlingova.
Zgoraj nemška znamka z njenim likom.

Znamenita Goyeva slika «Gola Maja».

Zgoraj državna španska znamka.

Španska vlada je dala pred nekaj leti iz hvalečnosti do svojega velikega nacionalnega slikarja natisniti znamke s sliko njegovega znamenitega umotvora «Gole Maje»... Ej, ako bi bil še živ nje mož, to bi bilo...

Znana nemška znamka, na kateri je slika deklice z mečem v roki, ki je še vedno simbol Germanije, ima tudi svojo ljubezensko zgodbo za seboj. Ta slika ni plod umetnikove domišljije, ampak je portret žive žene, igralka Ane pl. Strantz Führlingove, v katero je bil zaljubljen umetnik, ki je risal znamko. Imenitno pogojeni portret te nemške igralka so vzeli potem za simbol Nemčije, in tako je umetnik na ta način oveko-večil svojo ljubezen.

—r—

† Bogomil Vdovič

Dne 17. marca t.l. je umrl Bogomil Vdovič, slovenski književnik, besedotvorec, prevajalec, živi poliglota, glasbenik in resničen slovenski tip. Njegovo življenje je bilo romanje. Njegovo delo in ponos: pravilnost in lepota slovenskega jezika. Njegova zapuščina: Krylova basni. Njegovo veselje: kitara in slovanske narodne popevke.

Tako je šel vedri trubadur in pikri skitalec z golobjim srcem in čisto vestjo med svoje brate onkraj groba. V «Mrcvarstvu slovenskega jezika» je s svojim naravnim darom in plastično dolenjščino brezkompromisno zagovarjal svoje iz ljudstva posneto besedotvorje. V mnogih prevodih iz ruščine, češčine, francoščine, poljščine, italijanščine in madžarščine, da ne omenjam nemščine, je dokazal svojo jezikovno darovitost. V Krylovljevih basnih je pa vstal glede izpiljenosti verzov, močne in sočne dikcije ter formalne dognanosti prevoda vprav edinstven. Bogomil Vdovič je bil sama vedrina, a krut sovražnik filistejcev, neresničnega čuvstvovanja in dnevnih konvencionalnih laži: torej pravi slovenski umetniški človek. Vse — tudi zmote in slabosti — so bile na njen pristni, zdrave in iskrene. Ustvaril bi nam bil lahko slovenskega švejka, saj je imel vedno cel zaklad duhovitih domislic za ves ta posil in narobe svet, v katerem živimo. O njem mi je mnogokdaj pripovedoval. No, zdaj čakamo, da ga bo napisal drug. Malokdo pa bo ko on do bolečin močno ljubil svojo zemljo, nje jezik in vse, kar je našega.

Skozi reve in brige je šla njegova pot.

V spomin nanj pa posezimo po njegovih — Krylovljevih basnih. Tako bo vsaj lepo izravnano za njim vse, kar je zapustil posvetnih težav za seboj. Bogomil Vdovič je od slovenske javnosti to zaslužil.

Ivo Peruzzi.

Lojze Dolinar:
Janez in Magdalena.
Franc Pavlovec:
Vas.
Gojmir Anton Kos:
Pri kopanju.

Ivan Meštrović je razstavil v Parizu svoje skulpture in risbe, vsega skupaj 102 deli. Kritika je njegovo razstavo ocenila zelo laskavo.

Moskovska «Akademija» je izdala knjigo doslej neznanih Puškinovih del, ki obsega nad 700 strani. Emil Ludwig, ki je nedavno izdal svoje pogovore z Mussolinijem, se je pred kratkim mudil pri Masaryku. Tudi o njem misli napisati obsežno biografijo.

V Moskvi so ustanovili posebno visoko šolo za pisatelje, ki jo bodo imenovali «Literarni institut Maksima Gorkoga». V njej bodo izobraževali nadarjene mlade pisatelje.

Sinclair Lewis je izdal nov roman «Ann Vickers», ki je izšel istega dne v Ameriki, Franciji, Angliji, Avstraliji, Kanadi, Holandski, Nemčiji, Italiji, Španiji, Jugoslaviji, Češkoslovaški, Turčiji, Poljski, Švedski, Danski, Norveški in Madžarski. To je njegovo prvo delo, kar je dobil Noblovo nagrado. V romanu «Ann Vickers» nam slika usodo moderne žene z vso lepoto in tragiko življenja. Srbskohrvatski prevod je izšel pri Nolit.

Francozi so dobili kratek pregled literature slovanškega juga, ki ga je napisal beograjski profesor Pavel Popović.

Znani nemški pisatelj Jakob Wassermann je praznoval pred kratkim šestdesetletnico življenja. Napisal je celo vrsto obsežnih romanov. Njegova najbolj znana dela so: «Slučaj Maurizius» in biografiji Kolumba in H. M. Stanleya.

Dvanajstega marca je praznoval svojo sedemdesetletnico italijanski pesnik Gabriele d'Annunzio, ki je znan kot mojster italijanskega sloga in jezika. Najbolj je zaslovel po svojih pripovednih delih «Ogenj» in «Triumf smrti». Največ se je pa udejstvoval v liriki. Nekoč je pisal tudi v francoščini.

Naš rojak, beograjski odvetnik dr. Jakob Stefančić, je prevzel Cankarjevega «Hlapca Jerneja» v esperanto.

Letošnjo literarno nagrado «Cvijete Zuzoričeve» so podelili pisatelju Milanu Kašaninu za njegov roman iz življenja Vojvodincev «Pijana zemlja».

Zaradi političnih homatij v Nemčiji je zašel nemški Pen-klub v hudo krizo, ker je izstopilo iz njega veliko število književnikov.

Eden največjih sodobnih francoskih pisateljev Paul Claudel, ki je bil doslej francoski poslanik v Washingtonu, je bil imenovan za poslanika v Bruslju.

Od oktobra do decembra letošnjega leta bo v Rimu mednarodna razstava krščanske umetnosti pod pokroviteljstvom kralja.

Tudi slavna Metropolitanska opera v New Yorku je zašla v krizo. Doslej je igrala 24 tednov v letu, zdaj pa je ta čas skrajšala na polovico. Njeni dolgovi so zrasli na 400.000 dolarjev. V kratkem jo mislijo zapreti.

Pred kratkim je umrl v Darmstadtu skladatelj Arnold Mendelssohn, vnuk velikega komponista iz dobe romantike Felixa Mendelssohna-Bartholdyja. Znan je bil kot vokalni kompozitor in kot izvrsten glasbeni učitelj.

Ob priliki dražbe raznih dokumentov Bernarda Shawa so odkrili tudi neko pismo, ki je imelo nič manj kakor 54 strani in je bila nekakšna njegova avtobiografija. Prodali so jo za 2500 dolarjev.

Tretji vzlet v stratosfero.

Profesor Cosyns, asistent profesorja Piccarda na drugem poletu v stratosfero, misli v kratkem vnovič ponoviti ta poizkus. Zdaj preizkuša razne aparate, ki jih bo pri tem potreboval, posebno nov izum za registriranje kozmičnih žarkov. Uporabil bo dva balona, ki bosta med seboj zvezana. Spodnjega, ki bo večji in bo manjšega avtomatsko nesel s seboj, bodo vodili Cosynsovi spremljevalci. Pri 10.000 metrih se bo manjši odločil in sam vzletel še više. Tako Cosyns ne bo imel toliko dela z manevriranjem in se bo lažje posvetil samo raziskovanju. V pravi stratosferi misli ostati več ur, medtem ko je bil s prof. Piccardom samo nekaj minut. Prvi Piccardov balon je bil črne barve. Ker vpija črna barva toplotne žarke, je bilo v balonu zelo vroče. Drugi je bil srebrnobel, pa je bil prehladen. Sedanji balon bo indiferentne barve.

Cosyns bo letel s svojim asistentom. Posekati hoče Piccardov višinski rekord 16.500 metrov.

Ultrakratki žarki razganjajo meglo.

Profesor Wigand je odkril metodo, kako najhitreje razženemo meglo. S tem da pošljemo med dežni prah, ki je nasičen samo z enovrstno elektriko (pozitivno ali negativno), da se torej posamezne mikroskopsko majhne kapljice odbijajo, dežni prah, ki je nasičen z drugovrstno elektriko. Pozitivna in negativna elektrika se združita, z njima pa tudi kapljice, da dobimo dež.

Ta metoda pa je zelo draga in tudi priprave, ki bi omogočile njeno uporabo, so še premalo izpopolnjene. Največjega pomena bi bila v letalstvu in na morju, kjer megla dostikrat ovira ali celo onemogoča promet.

Zdaj pa so odkrili, da so tudi ultrakratki valovi dober vodnik v gosti megli. Uporabljati mislijo samo take, ki so krajši kakor 10 metrov in se širijo podobno kakor svetlobni valovi. Na letališču bo poseben aparat, ki jih bo izžareval pod zamegleno nebo, pilot pa bo imel pri krmilu poseben sprejemni aparat, ki bo registriral, kdaj pride letalo v območje teh žarkov. Ko bo prišel v njih središče, bo pokazala priprava s kazalom največji odklon igle. Pilot bo moral samo leteti neprestano v tej smeri in lahko bo pristal brez nevarnosti.

Prvi predhodnik plavajočega otoka.

Poštna zveza med kontinentoma na obeh straneh Atlantika je še zmeraj pomanjkljiva, saj potrebuje pismo za pot iz Evrope v Severno Ameriko 8 dni, v Južno Ameriko pa celo 12 do 14 dni.

Zdaj je kupila nemška letalska družba «Lufthansa» tovorni parnik «Westfalen». Preuredila ga bo v plavajoč otok za pristajanje svojih letal, ki vežejo Evropo in Južno Ameriko. Tako bo skrajšana zveza Nemčija—Rio de Janeiro na štiri, Nemčija—Buenos Aires pa na 5 dni.

Moka — pogonsko sredstvo.

Iz Argentine prihajajo vesti, da se je posrečilo napraviti nekemu iznajdljivemu izumitelju motor, pri katerem uporablja za pogonsko sredstvo moko. Kakor je znano, ima Argentina preveč žita, kar se tiče pogon-

skih sredstev, pa je popolnoma navezana na uvoz iz tujih držav. Zato je zanjo ta izum zelo pomemben.

Čudno se sliši. V Braziliji kurijo s kavo, Amerika uničuje bombaž, v Argentini kurijo motorje z žitom. Drugje... drugje pa stradajo ljudje kruha!

Hiša iz stekla.

Le Corbusier, najznamenitejši med živječimi arhitekti, gradi za dobrodelno organizacijo «Odrešenikovo armado» hišo brez oken, kjer bodo vse štiri fasade steklene, le ogrodje bo iz betona. Prebivalci te hiše bodo živeli v večni pomladi, ker bo hiša zmeraj enako temperirana. Stene so namreč dvojne kakor pri termalkah. S tem je notranjost poslopja izolirana proti zunanjim izpremembam v temperaturi. Med stene dovajajo tople zrak, ki ima stalno 18 stopinj Celzija. Drug tople tok kroži po stanovanjih. Tudi ta je temperiran na 18°, bakteriološko očiščen, brez prahu in pravilno vlažen. Tako je ventilacija skozi okna odveč. Ropot na cesti ne more prodirati skozi dvojne stene. In skozi stene se razliva dnevna luč in sije sonce.

Vpliv cestne razsvetljave na življenje obcestnih dreves.

Znano je, da uspeva večina dreves le v svetlobi. Tu mislimo seveda na solčno svetlobo. Kako pa vpliva umetna, električna in plinovna luč na življenje rastlin?

Že zdavnaj je znano, da je poletna življenjska doba obcestnih dreves po mestih jako kratka. Ko so jeseni na primer divji kostanji v prosti prirodi še lepo zeleni, so njih mestni tovariši že čisto goli. Kaj je temu vzrok? Ali jim morda ne prija mestni zrak, da se prej postarajo?

Prav v zadnjem času so dokazali, da ima obcestno drevje po mestih vse razvojne faze močno skrajšane. Vzrok temu ni morda slabi mestni zrak in za drevje neprirodno mesto ob cesti in v prahu. Vzrok temu pojavu so odkrili v dejstvu, da je takšno drevo skoraj vedno tudi ponoči v svetlobi obcestnih svetilk, da torej usvajanje snovi v zelenih listih prav za prav nikdar ne preneha. Takšno drevo zato hitreje živi: njegove razvojne faze so skrajšane, prej ozeleni, prej cvete, tudi listje mu prej odpade. Pogosto vidimo, da tak obcestni kostanj, ki mu je že poleti odletelo listje, na jesen zopet ozeleni in dobi novo cvetje. T.

Marljivost čebel.

Nekemu naravoslovcu je uspelo, da je mogel natančno izmeriti, koliko zmore čebela. Nekega dne je priletela skozi priprto okno čebela v njegovo sobo, kamor jo je bilo zvabilo sadje na mizi. Odslej se je v kratkih presledkih vedno zopet vrnila v sobo, kjer je ostalo sadje na mizi. Prirodoslovec je ugotovil, da je bila to vedno ista čebela; od njenih tovarišic očitno nobena ni našla skrivnega vhoda skozi priprto okno. Medtem je bil prirodoslovec postavil na mizo namesto sadja posodico s sladkorno vodo; hotel je namreč čim natančneje ugotoviti, koliko delo bo zmogla čebela iz 300 m oddaljenega čebelnjaka. Pet dni po vrsti je bila ta čebela vsak dan po 12 ur neprestano na poti. Prvi dan se je vrnila vsakokrat čez šest minut in pol. Odslej pa je postajala vsak dan počasnejša, tako da je peti dan napravila pot do čebelnjaka in nazaj komaj v šestnajstih minutah. Pri tem napornem delu pa se je tudi vidno starala; slednjič je izgubila skoraj vso moč, tako da je na primer le s težavo sedla na rob posodice s sladkorno vodo. Njeno dnevno delo je bilo v resnici ogromno! Z natančnim merjenjem je opazovalec dognal, da je vsakokrat nesla v panj tovor 69 odstotkov svoje lastne teže. T.

OPERA.

Camille Saint-Saëns: «Samson in Dalila». (Dirigent dr. Švara, režija Šest.)

Sezona se pomika proti koncu in uprava gleda, da bi se na noben način nikomur ne zamerila — zato smo dobili zopet nanovo naštudirano opero iz železnega svetovnega repertoarja, Saint-Saënsovega «Samsona in Dalila». Da je pri novo naštudiranih operah glavna stvar čim boljša reprodukcija, je naravno, zato popolnoma na mestu in prav pogosto blagajni v prid. Zanimivo je namreč, da v «drugem semestru» publika ne polaga toliko važnosti na to, kaj bo izvajano — več na to, kako bo izvajana ta ali ona — znana ali nova stvar. In ta stvar mora biti dobra, ker le pri tej je možna poleg slabe tudi dobra izvedba — pri slabih stvareh si dobre predstave ne moremo niti misliti.

Samson in Dalila je dobra opera, kjer se glasba jemlje resno, skoraj oratorijsko. Monumentalnosti in slogovni čistoti dela je to v prid, pestrosti pa bi si želeli ponekod več. Salonski Saint-Saëns se je v biblijskem sižiju znal izogniti vseh plehkosti in vseh vnanjih efektov, ki bi ne bili naravnost diktirani iz notranje napetosti fabule in glasbe. Dejanje dominira na koncu opere, ko Samson vse demolira, glasba pa kaže največjo silo v zborih, ki so pisani široko, oratorijsko, kontrapunktično, na mestih celo fugirano. Tukaj pride glasba do veljave tem bolj, ker se na odru ne zgodi nič, ljudje se ne premikajo, vse njih geste so statuarne — zato pa operni posetnik več posluša nego gleda. Sploh so zborovske točke popolnoma oratorijskega sloga.

Komponist Saint-Saëns je med francosko, danes že starejšo gardo — pripadnik smeri, ki jo je ustanovil César Franck contra Claude Debussy. Morda je d'Indy še bolj vnet «frankovec» od Saint-Saënisa, zlasti v svojih spisih in razpravah — v praksi je Saint-Saëns Franckovo smer vendarle najbolj prepričevalno in ne-kompromisno izvajal. Ta glasba izdaleka ne dosega Debussyjeve duhovitosti, pa tudi ne Franckove betonske arhitektonike — in vendar se je moral Debussyjev «Pelej in Melisanda» navzlic genialni glasbi in čudovitemu Maeterlinckovemu sižiju mnogo prej umekniti iz opernega odra kakor Samson in Dalila. Torej: opravlja imamo s povprečnim delom povprečnega glasbenika, ki se pa na čudovit način drži na vseh večjih odrih in še danes ne kaže slabokrvnosti. Partitura je zelo zanimiva, vendar se z Debussyjevimi niti primerjati ne dá. Morda je biblijska snov tisto, kar privlači — morda prirojena francoska noblesa in šarm. Bodi, kakor hoče, zadeva je še dandanes zelo užitna.

Največ je pomogel k lepo izdelanim predstavam pri nas dirigent dr. Švara. Razvlečeno partituro je imel skoraj vso tako v glavi, da bi jo lahko dirigiral na pamet. Orkester je bil dinamično in ritmično odtehtan in zanesljiv, zbori so svojo težko nalogo rešili izbornost in so se polifonemu oratorijskemu slogu izredno pri-

lagodili, niti njih številčna šibkost me ni motila. Od solistov zasluži polno priznanje zopet Julij Betteto, ki je svojo vlogo pevsko in igralsko izčrpal do skrajnosti in nam podal dovršen lik starega žida. V naslovnih vlogah sta Marčec in Thierry-Kavčnikova zelo ugodno presenetila — oba sta bila za celo stopnjo boljša ko v «Nizavi». Marčecu leži oratorijski slog najbolj, to je že dokazal v Stravinskega operi-oratoriju «Oedipus rex», kjer je bil naravnost odličan. Od tistega časa je v igri nekoliko napredoval, v petju pa se je nekje navadil tremola, ki pa je še v začetnem štadiju in se dá gotovo še odpraviti. Svetujem Marčecu, da o tej stvari malo razmišlja — želim mu le dobro. Če pa živi v mnenju, da spada tremoliranje k poglobitvi izraza v petju, pa nima smisla, da bi se ga odvadil. (Na žalost živi večina pevcev s tem pogreškom v mnenju, da jim je tremoliranje v prid.) Dalila Thierry-Kavčnikove je igralsko živahna in prikupna, prav tako v petju, če izvajamo najvišje in najnižje tone partije, ki niso tako sočni kakor srednji. Primožič je v vlogi velikega duhovna zelo zadovoljil, prav tako Marijan Rus kot satrap. — Tehnično so podiranje stebrov rešili za naše razmere zadovoljivo. — Balet je bil v vseh nastopih precizen in ga je režiser oziroma koreograf po kretnjah in kostumih prilagodil ambientu, v katerem se opera odigrava.

Pri reprizah Schubert-Bertéjevih «Treh mladenk» je mladi dirigent Vinko Sušteršič pokazal še več elana kakor pri premieri in je znal izvabiti iz orkestra, zlasti iz violin — tisti komorno-prikupni slog, ki prav Schubertovi glasbi najbolj pristaja. V prihodnji sezoni mu uprava brez skrbi lahko zaupa kaj težjega — saj resno glasbo pozna še bolje — že kot član ljubljanskega kvarteta.

Slavko Osterc.

DRAMA.

Dne 30. marca 1933.

«Hamlet». Tragedija v petih dejanjih (18 slikah). Spisal W. Shakespeare. Poslovenil Oton Župančič. Režiser: Ciril Debevec.

Shakespeare, ta najsvetlejši žar velike Elizabetinske dobe, ta veliki človeški poznavalec, najgloblji bravec duš, duhovni usmerjevalec sveta in prerok višjega etičnega reda, je postal po glavni zaslugi poglobljenih in besedno izredno tenkoslišno izostrenih prevodih O. Župančiča — tudi naša lastnina. O pesniku sloviti sonetov in največjih tragedij in komedij novega veka so pisali cele knjižnice in skoraj prav toliko o naj-osebnem njegovem delu, o Hamletu, kraljeviču danskem. Gre tedaj v prvi vrsti za uprizoritev na našem odru.

Od prve izdaje «Hamleta» (1603) je minilo tri sto trideset let, a vedno je še živ, da, celo vse bolj živ ter večno sodoben veliki problematik z mrtvaško lobanjo in žalno haljo, oklevajoč z ostrino svojega nenavadnega duha med opazujočo analizo do svoje okolice in omahujočo nevoljo do dejanja.

«Hamlet» je resnična podoba Shakespearea, produkt njegovih človeških in poklicnih borb in izraz zagonetnega genija, ki se je mnogokrat izražal v podobah norcev in ljudskih jasnovidcev.

Režija Cirila Debeveca se je razlikovala od vnanje, bravurozne prejšnje režije, ki je teatralno učinkovala močneje in v glavni osebi, v Hamletu, poudarila njegove umetne obraze. Kraljev Hamlet je bil enostavno premišljen, igralsko virtuozen in je z najverjetnejšo igro prepričal. Igral je nadpovprečnjaka, ki hlini blaznost do skrajne meje, nepretirano. Najmočnejšo razgibanost je pa spretno razvil v sceni z materjo, ko je prvič prekinil svojo skoraj preveliko igralsko zdržnost.

Scena je pokazala kompromis med popolno Shakespearo enostavnostjo in modernim aranžmajem z zastori. Režijsko so podčrtali one prizore, oziroma opustili tiste, ki niso služili strogi koncentraciji dejanja. Opuščeni so dvorjani, izpremenjena Ofelijina scena in ona na ravnicah — vse v dosego močnejše zgoštevke notranje vsebine. Tudi sklepni prizor je ozko ujet v zelo ubrano tragično nastrojenje. Godbi je odmerjen skop del. Po igranju sodeč, so vsi nastopajoči za več stopinj znižali baročno razgibanost svojih vlog, a mislim, da ne vselej v korist posebni poglobitvi predstave, kajti popolnega izenačenja ni bilo kljub naporom možno doseči. Debečev Hamlet je v bistvu igralsko zastrt, bolj premišljajoč in zamišljen filozof ko spretno računajoč in življenjsko gibek duh. V njegovi kreaciji pa je vseskozi opazna izrazna in notranja toplina. Svojemu liku je vsepovsod izkušal vtisniti pečat človeške bolečine in tragike v metežu usodne borbe. Mestoma je poizkušal dati svojemu Hamletu lahak, virtuozen značaj, a je postal suhostvaren in celo domač. Z veseljem pa ugotavljamo, da so odpadla v njegovem podajanju vloge skoraj vsa moreče intelektualna ali neinspirirana mesta. Plemenit in semintja še celo premehak je tvoril Debečev Hamlet prav zanimivo paralelo Kraljevemu z lahkoto ustvarjenemu danskemu princu. Izmed najznačilnejše podanih vlog omenim izvrstno zamišljenega brkljavca Polonija (Lipah), brbljavega iskalca besed in moža za tapetami. Janov Laert ni šel čez običajnost, izdelan tip moža značaja je pa ustvaril Jerman v Horatiu. Diskretno in s pasivno nobleso, igralsko dobro pritrjene podzavestne krivde je kreirala kraljico Marija Vera. Izredno prosojno in v estetskih mejah podano Ofelijo je igrala Šaričeva vprav nepozabno, vzbujajoč bolj vtisk poetske podobe ko nesrečne sokrivke Hamletove propasti ali njegove tajne ljubezni. Skrbinski kralj je bil manj izrazit. Nekaterim igralcem je bila dodeljena dvojna ali celo trojna šaržna vloga (Gregorin, Frelj, Pianek, Brezigar). Gregorin je zelo omiljeno podal t. igralca in Fortinbrasa, slednjega odločno bolje ko prvega. Cesar in Plut sta posvetila v mrak komedije z veselo lučjo — prav srečno. Dvorniki so režijsko poudarjeni rešili svoje le osrednje službe vloge — zadovoljivo (Prosen, Frelj, Železnik, Sanci in Drenovec), slednji v tipično posladkorjeni vlogi. Duh Hamletovega očeta sta izmenoma igrala Debevec — Kralj, prvi sonorno-preroško, drugi skoraj naravno-ilustrativno. Slednji način se je zdel umetniško-stvarni predstavi bolj prikladen. Močte je pa v vagabundirala odrska luč. Pri premieri je delal igralcem očitne težave niansirani župančičev prevod, ki se je razlikoval od Cankarjevega izrazno skromnejšega prevoda v toliki meri, da je bilo tudi za rutinirane igralce v «Hamletu» dvojno težko delo. Tudi poslušalčevo uho je bilo postavljeno pred hudo preizkušnjo, posebno ko se občuti dognanost novo ponajenih verzov večkrat bolešno poiskano.

V celoti je novi slovenski «Hamlet» pomemben odski dogodek v drami, ki je bil tudi od strani publike bodisi v Kraljevi, bodisi Debečevi kreaciji sprejet z razumevajočim priznanjem, kar je trud režije in sodelujočih povsem zaslužil. Ivo Peruzzi.

Šentjakobski gledališki oder

«Studentje smo.» Opereta v treh dejanjih. Besedilo: Metka Bučarjeva. Glasba: Danilo Bučar. Po operetnih izkustvih iz našega gledališča bi rekel v eni sapi: Instrumentiran bogateje, scensko in pevsko (ne dosti) prirejen — spada ta ljubezni in zdravi operetni otro-

čiček zakonskih Bučarjevih na oder naše opere. Morda bolj upravičeno ko marsikaj. Dejanje je svetlo, mladostno razgibano, včasih prej naivno ko dolgočasno — a vseskozi prijetno in h koncu kar spretno dograjeno. In s kakimi nedolžnimi sredstvi! Ad hoc sestavljen orkester (sokolski), brez velikega zbora, baleta in poklicnih pevcev-solistov, in vendar so bili vsi zadovoljni. Plamen navdušenja teh avtorjev-igralcev-režiserjev-glasbenih vodij zaeno ustvarja čudežne sadove, in zato ima Šentjakob vedno preproste in najimenitnejše prijatelje. — Gizela Senčarjeva (Zaletelova), Nada, njena hči (Wrischerjeva), si z Nino, nečakinjo (Silva Danilova), dovolita majhno srečanje ob morju. Vsaka po svoje. Studentje. Profesor. Bivša su-breta. Križnik. Bučarjeva Metka. Dijak Živko, prefrigani Figaro, vodi vso reč: Škerlj. Rudolf Kobe, trgovec: Košak. Trije pari. Vmes: Breit-hut, lačni Oki in lačni Hanžič. Vse postane dobro. Presenetljivo lep je glasbeni duet Lada in Nade:

«V bajnem dihu trepeta vsemir
skrivnosti polnega zefira...»

Jaz in marsikdo, ki je tudi izbirena Metka, bo mnenja, da nam je že marsikatera «Erika» in «Zvon iz blejskih lin» manj dopovedljivo zaklenkal nekaj o postanku slovenske operete...

Tu pa nastaja kar sredi naroda.

Sredi mesta.

V Mestnem domu.

Kdor ne verjame — naj si to reč ogleda.

Ivo Peruzzi.

Prava beseda o pravem času

Pisatelj Dumas starejši je bil nekoč povabljen skupno z nekim Ballendrierjem, s katerim se pa nista najbolje razumela, k markizu Chateauju. Ko je Ballendrier čul, da pride tudi Dumas, je bil pripravljen, da se odzove povabilu, a le s pogojem, da se slavn pisatelj, čigar ostrega jezika se je bal ves Pariz, obveže, da bo med obedom le enkrat izpregovoril. Upal je, da se bo tako zavaroval pred zbadljivcem. Dumas je pogoj sprejel.

Diner je potekal v dobrem razpoloženju gostov. Zlasti je bil živahen gospod Ballendrier; smešnice in zbadljivke so kar deževale iz njegovih ust, ko je sedel Dumas na splošno začudenje kakor nem in se na videz ukvarjal le z namiznimi dobrotami. Kot desert so servirali pastete, ki jih je gospod Ballendrier posebno rad jedel. Zato jih je izginilo brez števila v njegov nenasitni želodec. Ko pa je gospodinja poslednjič ponudila pastete, jih je vendar imel že dovolj in je dejal:

«Oprostite, toda pospravil sem jih že toliko pod streho, kolikor Filistejcev je Samuel pobil.»

«In z istim orodjem!» (z oslovsko čeljustjo) je pristavil Dumas, ki je prvič odprl usta, nakar se je Ballendrier med splošnim krohotom poslovil.

Točnost

Prosimo Vas, pogledajte, če ste že nakazali peti obrok. Kodor more, naj nakaže naročnino za vse leto. Sebi in nam prihrani mnogo dela. Hvala naprej! Če ste položnico založili, dobite drugo pri poštnem uradu. Na takšno položnico zapišite naslov: «Prijatelj» in «Uspeh», Ljubljana, ček št. 16.104.

Bratko Kreft:

Kalvarija za vasjo

(Nadaljevanje.)

19.

Zima je pritiskala. Sneg je pokril vse hribe in vso dolino. Globoko so gazili ljudje po njem. Kmetje v vasi so potegnili veliki plug po cesti, vrhovčani so si morali delati gaz z nogami in lopato.

V tistih zimskih dneh se je razglasilo, da so neznanci vdrl v gosposko zidanico bivšega

Pomlad Vas vabi,

da prebijete prosti čas v prirodi, da se naužijete prvih toplih solnčnih žarkov in svežega, sočnega zelenila.

Da bo užitek popoln, nosite s seboj čim manj bremen, a tolikanj več redilnosti, uživajte koncentrirano krepilno hrano

OVOMALTINE

Ona zavzema malo prostora, a dovaja v telo toliko moči, da z lahkoto prenesete vsak napor.

Dobiva se povsod. Mala škatla Din 16.—.

avstrijskega generala Stögerja. Polomili so mnogo dragocene posode, odnesli vse srebrno orodje, nekaj dragocenih spominkov in tako dalje. Vdrl so tudi v klet, kjer pa niso našli nič drugega nego sod vina. Vse ostalo je bilo že prej prodano in izpraznjeno. Po vrhovih je šel smeh. Žandarji so iskali in iskali, zasliševali so ljudi, toda vse je ostalo brez uspeha.

Neko noč v tistih dneh je zbudilo močno trkanje in glasno govorjenje desetletnega Mihaleka, ki je ležal na klopi ob kmetiški peči.

«Žandarji!» je zavpila Ruzika.

Oče Ledrc je šel odpirat.

«Kaj pa je?»

«Tatove iščemo. Tudi v tej hiši so doma.»

«No, no, gospod...»

«Nič no...no», se je zadržal orožnik in s puško v roki stopil v vežo. Šele tedaj so zagledali v temi še dva orožnika, ki sta nekoga vodila. Stopili so v izbo. Tam je bila že luč. Mihalek je prvi spoznal, da vodita orožnika strica Martina. Gledal je njegove vklenjene roke in njegov mrzli, nemi obraz.

«Kje si skril?» je zakričal nad njim narednik. Martin je molčal.

«Govori, če te vprašam!»

Sunil ga je s kopitom. Ruzikin otrok je začel jokati.

«Tiho, pankrt! Kdo bo poslušal tvoje kričanje!»

Vsi so bili onemogli pred človekom s puško in bajonetom. Mihalek ga je sovražil, da bi mu bil rad storil nekaj, kar bi bilo strašno hudo, da bi ga bolelo vse dni življenja.

Stric Martin ni hotel nič povedati.

Zato so orožniki premetali vso hišo. Vsako najmanjšo stvarco so preobrnili. Na podstrešju med tramovi so našli nekaj srebrnih žlic. To je bilo dovolj. Martina so odpeljali, kakor so odpeljali še štiri druge fante z vrha. Čez štiri najst dni so v goricah kopali. Eden je bil izpovedal, kje so skrili ukradene stvari.

Tako se je srečal Mihalek s človeškimi zakoni in žandarji. Zdaj je vedel, zakaj so v dolini govorili, da so vrhovi gnezda pretepačev, tatov in lenuhov...

20.

Mihalek je vedno bolj ljubil samoto. Do starejših ljudi je občutil neko tujost in prepad. Vedno bolj se mu je zdelo, kakor da nekaj skrivajo pred njim in med seboj. Nič več jim ni zaupal, ne domačim ne drugim. Toliko neresnice, toliko laži je že slišal od njih in zato je postala vsaka njih beseda težak dvom zanj. Mnogo je mislil, da bi se lahko znašel v tem

DA-KO BI BILO UMI- VANJE LAS ISTO KA- KOR PRANJE PERILA..

Gotovo ne bi hoteli lepote Vaših nežnih, občutljivih las staviti v nevarnost z navadnim milom. Samo nalašč za lase narejeni Shampoo jim ohrani zdravje — sijaj — življenje.

Pravilno, novodobno umivanje las? Z Elida Shampoo-nom, kateri je nežen in brez sode, temeljito opere lase in jih neguje.

ELIDA SHAMPOO

vrvežu življenja, ki je teklo okrog njega. Zadnje čase mu je bil edini prijatelj tisti Tonek, s katerim sta se pred leti v divji jezi stepla in ki je odkril tudi prva, težka spoznanja. Skupaj sta se pogovarjala in spoznavala, kako čudno je vse na svetu, da so v dolini kmetje, gospodarji dola in hriba, da so tam ceste bele in gladke, hiše zidane in z opeko krite, da je tam vedno kruha in mesa dovolj, tu v vrhovih pa je beda, grda, zamazana, raztrgana, blatna beda. Hiše so cimprane kočice, iz lesa postavljene, z blatom omazane, s slamo kríte, nizke, okna so line kakor v ječah, ceste ozke, blatne, nepoškodrane. Kruh je črn kakor zemlja v klancih, ljudje so zamazani, raztrgani, bosí so in kradejo, se pravdajo z žandarji in kmeti, tožarijo drug drugega ter umirajo v tej borbi kakor krave, ki jih vpregajo v jarem, da vlačijo vozove po blatnih, žlakov polnih klancih. Tako grdo je to življenje, neprijazno, da se Mihaleku upira. Strica Martina so vklenili in odgnali. Na sodnji so ga obsodili na leto ječe. Zdaj je zaprt. Kdo ve, kako mu je? Nič ne piše...

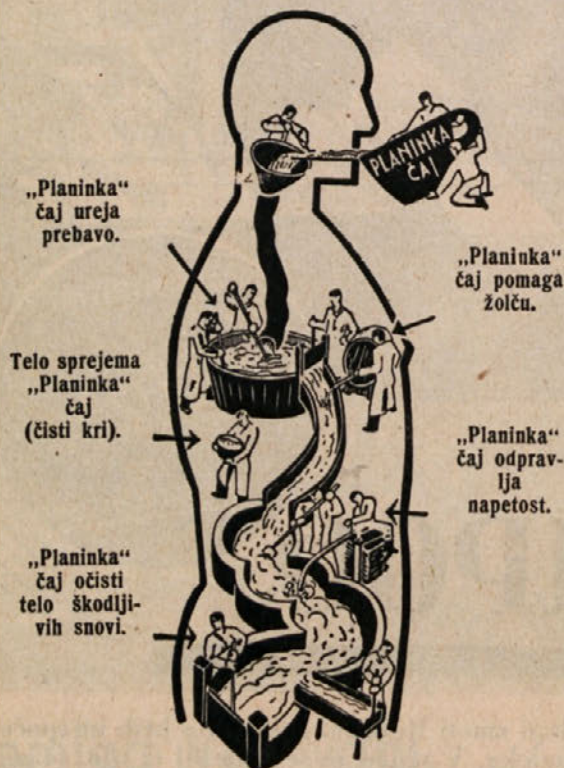
In tam doli v tisti dolini, v tistem ponosnem hramu živi Murko, kmet vseh kmetov, ponosni gospodar na biserjanskem polju. Tam je domovina nesrečnega Mihalekovega očeta, ki je

v slepi zmoti ljubezni zašel v ta hrib in spočel Mihaleka. V vojno je šel, zbežal iz nje, sežgal očetu hišo, nato se je obesil. Da, sedaj ve vse. Tako je bilo. Povedal mu je Tonek in stric Martin je potrdil. Vsi ljudje vedo to že deset let, le Mihalek ve komaj nekaj mesecev. Kako čudno so mu vse prikrivali! Uprl se je sin očetu, ki je sovražil nevesto njegovo, Miciko, mater Mihalekovo, in njega, ki še niti rojen ni bil. O, trd je kmet Murko! Večkrat ga je že srečal, ko je šel iz šole domov. Dolg, močan je, pest ima za štiri druge. Ta lahko tepe. Z enim zamahom bi ubil človeka.

Zadnjič je bila mati doma. Tako lepa, v klobuku je prišla, kakor trgovčeva gospa iz vasi. Ali poštarjeva ali žandarjeva. Po vrhu pa so se smejali, češ, viničarska hči, pa se tako šemi... Revež ostani revež, zamazan in raztrgan. Nič niso bile Mihaleku po godu vse tiste govornice, ki jih je takrat slišal. Še doma so se sprli, ker je mati očitala tetici Ruziki, da uporabljajo denar, ki ga ona pošilja za Mihaleka, zase in ne zanj. Nekaj strašnega je življenje. Skoraj vsako njegovo veselje se zdaj izpremeni v žalost, vsaka radost v trpljenje. Teta Ruzika je takrat sredi prepira vrgla materi pod noge nekaj bankovcev in zavpila: «Tu imaš nazaj, te vlačugarske obresti!»

Novo življenjsko moč in zdravje

prinaša spomladansko zdravljenje s **PLANINKA** čajem **BAHOVEC**

Vsakomur je potrebno spomladansko zdravljenje z vsestransko preizkušenim **„PLANINKA“** čajem iz zdravilnih planinskih zelišč. **„PLANINKA“** čaj čisti kri, jo osvežuje in razredča, izloča iz telesa vse tuje snovi in bolezenske strupe. Zaradi tega se je izkazal **„PLANINKA“** čaj kot dragoceno sredstvo pri prebavnih težavah, črevesni lenivosti, zaprtju, debelosti, glavobolu in migreni, arteriosklerozi, jetrnih in žolčnih boleznih, ledvičnih boleznih, hemeroidih, pritisku krvi, omedlevici, nervoznosti in kožnih nečistostih (tvorih, ogrcih, mozoljih).

Pričnite torej tudi Vi še danes s **spomladanskim** zdravljenjem s **„PLANINKA“** čajem Bahovec, ki naj traja 8 do 12 tednov.

Zahtevajte v lekarnah in drogerijah samo **„PLANINKA“** čaj Bahovec. Pravi samo v plombiranih paketih po Din 20— z napisom proizvajalca:

Lekarna Mr. L. BAHOVEC
Ljubljana

Reg. br. 1349 z dne 6. VII. 1932.

Mihalek, ki je tisto nedeljo imel novo obleko, ki mu jo je prinesla mati iz mesta, je odšel iz koč in blodil po goricah. Čutil je novo žalost, novo trpljenje, novo spoznanje... Strica Martina ni bilo, da bi mu razjasnil težka vprašanja, ki so kričala v njem. Spodaj, na tistem koščku travnika, kjer sta s Tonekom pasla vsak svojo kravo, kjer se je rodilo že toliko spoznanj, razjasnilo toliko misli, je zvedel tudi poslednje. Mati se prodaja v Zagrebu za denar... Tonekova mati je dejala, da je tak denar preklet. Ko je prinesel v tistih dneh sladkorja domov in povedal, da ga je dobil od Mihaleka, da je iz Zagreba, mu ga je vzela in vrgla svinjam. Tudi orglice, na katere igra Mihalek, niso nič vredne, preklete so, za vlačgarski denar kupljene.

Mihalek se je zjokal, ko je premislil Tonekove besede.

Kaj bi zdaj z orglicami, če pa je toliko žalosti v njih? Kako veselo je igral prvi dan, ko še ni bilo spoznanja! V obupu jih je vrgel v mlako, da jih nikoli več ne bo videl ne on ne nihče drug...

«Nisem prav storil. Saj mi jih je prinesla mati. Zdaj bi igral nanje in si pregnal vso žalost, ki me tlači. Sicer pa so bile tako majhne, slabe. Ne vzdržale bi dolgo. Seveda, ko bi imel take, kakor jih je pokazal včeraj trgovčev sin... velike s toliko glasovi... o, potem bi vse pozabil. Pel in igral bi na paši. Liška bi se rada pasla in oba bi bila zadovoljna. Sedaj pa... ni mu strpeti pri kravi. Večnost so te ure... Še s Tonekom se mu ne ljubi pogovarjati... Ko bi imel take orglice! Ko bo velik, bo muzikant...

Kolikokrat je to dejal že dedeku in mamici.

V cerkvi je poslušal samo orgle. Zadnjič si je izprosil pri učitelju, da je lahko meh gonil. To je bučalo okrog njega! Prekratka je bila maša zanj. Kar pri orglah bi ostal, ko bi učitelj hotel igrati ves dan. Mihalek bi gonil meh in poslušal. Po maši je stopil k stolčku in poskušaval tipke. Ker je bilo še nekaj sape v mehu, je zareklo.

Učitelj je zavpil nad njim. Mihaleku pa se je zdelo tako dobro, da se mu je v obraz smehljaj.

«Kaj vse lahko imajo nekateri ljudje! Na orgle lahko igrajo, na velike, dragocene orglice, drugi na harmonike — jaz pa ne morem niti ne smem.»

Postal je sredi trga pred cerkvijo in se obrnil. Tam preko strehe župnišča in cerkve so ležali vrhovi z vinogradi in cimpranimi kočami. Večno stojijo tam, nikamor se nečejo premakniti. Vedno ista je njih usoda.

«Zakaj mora tako biti?»

Mihalekove oči so se orosile.

Otrok je še bil, toda oči so že znale gledati življenje.

Življenje samo ga je to naučilo, prisililo.

Mislite vsako uro po enkrat nase!

*Tako čedni,
kakor ste bili,
ko ste šli z doma,*

bi radi ostali ves večer. Toda na Vaš obraz dejstvi je tolikokrat zagatni zrak preveč segrelih prostorov. Čez nekaj časa kar začutite potrebo: zopet bi se morala narediti lepo. Res je tako, draga gospa. Polt hoče biti razvajena – tudi kadar ste kje drugje. Ne pozabite nikdar na

ELIDA CREME

de chaque heure

Zamišljen je stopil v razred in gledal od klopi do klopi.

Videl je lepo oblečenega trgovčevega sina, ki je imel orglice, videl je poštarjevega Vladija v živopisanem, nezakrpanem suknjiču in prav dobro je videl vse tiste z vrha, ki so bili v zakrpanih in raztrganih suknjičih.

Videl je sebe.

21.

Poldne je že minilo. Trgovčev sin Ivanček se je že vrnil od obeda. Vsi so ga že čakali. Ko je prišel, so šli na šolski vrt, sedli ob zidu in Ivanček je igral. Veseli so bili, kakor je solnce veselo, kadar se zrcali v vodi. Le eden je bil tih in mrk. Mihalek. Niti sedel ni. Stal je sam ob oglu in poslušal, sanjal in hrepenel po tistih velikih orglicah. Materi je že hotel pisati, toda kaj bi pisal? Poleg tega nima niti pare ne za pismo ne za znamko... In kdo ve, ali ima mamica sploh toliko denarja? Pravijo, da težko živi in da se samo dela tako, kakor da ji je dobro...

Po šoli je stopil za Ivančkom.

«Daj mi orglice!»

Mirno, kakor je včasih rekel: «Daj mi kos kruha!»

«Kaj pa misliš?»

«Posodi mi jih do jutri...»

«Ne smem, pa tudi nečem...»

In rana v Mihaleku se je povečala.

22.

Liška je skrbno pulila travo.

Mihalek je mislil na orglice.

Že ves popoldan, ne, že ves dan, vso noč...

In zdaj se je od nekod prikradla čudna misel. Mogoče, da se je že ves čas skrivala v njem, mogoče, da je prišušljala iz gozda, mogoče jo je prinesel veter, kdo ve, odkod. Prišla je, ni hotela mimo, ustavila se je in se pasla v njem.

«Vzemi orglice...»

Moj Bog, zakaj in odkod ta misel?

«Vzeti... to se vendar pravi krasti... Jezus Kristus... Ne, saj... saj bo mamica poslala... Nima... Krasti zato ne smeš, ker te sicer zapro, če te dobijo... Tako je dejal stric Martin, ki je tudi kradel, pa so ga dobili in zaprli... Ne, v ječo pridem... tat...»

Slina se mu je ustavila v grlu. Ustnice so bile suhe. Pekle so. Veter je potegnil iz gozda, Liška je z repom preganjala sitne muhe in obade.

(Dalje prih.)

Nekaj o perzijskih preprogah

Vsaka dama gleda, da ima svoj dom opremljen po svojem okusu. Tak dom je prikupen, v njem se odraža osebna nota gospodinje.

Kako neokusno je stanovanje, ki je natrpano z dragocenim pohištvo, tla pa so pokrita s cenanimi preprogami in slabimi imitacijami, ki so brez vsake vrednosti. Nasprotno pa poživi stanovanje, če je tudi skromno, preproga, ki je kupljena pri strokovnjaku. Perzijska preproga je vedno reprezentativna in priča o odličnem okusu gospodinje. Obenem je denar najbolje naložen v perzijskih preprogah.

Pri nakupu perzijskih preprog je zlasti važno zaupanje do prodajalca. Koliko sto in sto kupcev je bilo že grdo prevaranih, če so originalne preproge kupili od nelegalnega krošnjarja. Trgovec je lahko najpoštenjši človek na svetu, toda če je iz nevednosti kupil slabo blago, ga ne bo zavrgel, ampak ga bo moral prodati.

V slovenskih družabnih krogih je dobro znan kvalificirani in vseskozi solidni strokovnjak za preproge g. Ante Grgić iz Zagreba. G. Grgić je lastnik najstarejše specialne tvrdke za prodajo preprog «Damask». On kupuje blago iz prve roke v Carigradu, in sicer vedno samo kvalitativno, ter ga potem dobavlja svojim zadovoljnim kupovalcem. G. Grgić je že dolga leta stalni in zapriseženi cenilec za preproge kr. sodišča v Zagrebu.

G. Grgić je ljubezniv in prijazen gospod, ki vsakemu prav rad postreže z navodili in pojasnili. Svoje perzijske preproge bo imel razstavljene na spomladanskem velesejmu.

Opozarjamo na praktično blago «Tobralco». Brezplačen vzorec dobite pri tvrdki Skaberne, Ljubljana. (Glej oglas na tretji strani platnic!)

Pozabili boste na trud

in na dnevne težave, če boste uporabljal za kopel penečo

VELOSA-TABLETO

iz smrekovih igel.

Dobiva se v vseh lekarnah, drogerijah in parfumerijah po Din 350 tableta.

Kako sem shujšala za 15 kg v sedmih mesecih brez škodljivega stradanja.

Dobre dietetične Slatinske tablete za hujšanje.

Brez škodljivega stradanja in brez telovadbe sem shujšala za 15 kg v sedmih mesecih na ta način, da sem zauživala po trikrat na dan po dve Bahovčevi Slatinski tableti, ki se dobivajo v vseh lekarnah. Tem Slatinskim tabletam se moram zahvaliti, da sem

izgubila odvišno maščobo in da se mi je zopet povrnila mladostna moč in energija, ki je nisem imela že več let.

Kako delujejo?

Sedaj se popolnoma lahko in hitro iznebite nezdrave maščobe in obvarujete svoj obraz pred gubami in grdim videzom, ki so posledica neprijetnega stradanja. Vzrok debelosti je navadno nepravilno delovanje organizma. Ne da bi oslabele Vaše telo, izgubite debelost, ako uživate Bahovčeve Slatinske tablete.

Želim ostati nepoznana, tehtala sem se pred in po dovršeni kuri s Slatinskimi tabletami.

te. Začnite še danes in dobili boste zopet svojo mladostno moč in energijo, počutili se boste bolje, kakor ste se prejšnja leta, hkrati pa izgubite na teži vsak mesec 2 do 3 kg.

In zopet boste vitki in lepi. Sedaj Vas pa dela ta maščoba nesrečno. Radi bi skrili svojo obilnost, pa je ne morete. Sedaj Vam ni treba nič več skrbeti. Bahovčeve Slatinske tablete Vam pomagajo shujšati brez škode na zdravju. Bahovčeve Slatinske tablete so pripravljene iz najboljših mineralnih soli in naravnih rastlinskih ekstraktov.

Bahovčeve Slatinske tablete dobite lahko v vseh lekarnah. Nad učinkom tablet boste vznemirjeni. Zahtevajte samo originalne, pristne, neškodljive Bahovčeve Slatinske tablete in zavrnite vsa nadomestila, ker ni nič uspešnejšega od teh tablet.

Sedaj je še čas, da se iznebite svoje preobilne teže in vsega, česar imate preveč na telesu.

Ena doza (100 Slatinskih tablet) stane Din 46.—, velika doza (200 Slatinskih tablet) pa Din 74.—.

Slatinske tablete izdeluje lekarna

MR. BAHOVEC
Ljubljana, Kongresni trg 12.

Kjer vsa druga sredstva odpovedo, dosežejo Slatinske tablete za hujšanje presenetljiv uspeh!

Peg. br. 414 od 22. 4. 1938

Umetnica v stradanju je prišla v majhno škotsko mesto.

Zaslužila je zelo malo.

Pač pa je dobila več sto ženitnih ponudb tamkajšnjih samcev.

*

Škotu se je zdelo škoda denarja za božična darila. Na sveti večer, ko je vsa družina čakala pod praznim drevescem, je šel pred hišo in ustrelil z revolverjem v zrak. Potem se je vrnil v sobo z žalostno novico:

«Pomislite, božiček se je pravkar ustrelil.»

*

Škot je našel zavojček obližev za kurja očesa. Takoj si je kupil par pretesnih čevljev.

Na naboru.

Zdravnik: «Kaj vam manjka?»

Nabornik: «Kašljam... želodec me boli... nervozen sem... golšo imam in...»

Zdravnik: «Za božjo voljo, nehajte! Edina rešitev za vas je še junaška smrt za domovino. Sposoben!»

*

Suhač prevrne steklenico rdečega vina.

Sredi miznega prta.

Pa hoče potolažiti ženo:

«Slišal sem, da prinaša razlito vino srečo.»

«Mogoče. Meni so rekli, da pušča madeže.»

*

«Ali ste dobili na ženitno ponudbo dosti odgovorov?»

«Celo kopico. In vsi so se začenjali: »Če iščete ženo, vzemite mojo!«

*

Janez si je zlomil nogo in je ležal tri tedne v bolnici. Vsi so ga imeli radi. Seveda, zgovoren je bil in prijazen.

Med drugim je pripovedoval tudi to, da je navdušen lovec, in zdravniku je obljubil, da pošlje nekaj svojega plena bolnici, čim pojde prvič na lov.

Včeraj je vzel Janez prvič po prestani bolezni puško v roke.

Streljal je kakor za stavo.

In reči moramo, da je držal besedo. Še več.

V bolnico je poslal ves svoj plen.

Dva obstreljena gonjača in lahko ranjenega gozdarja.

*

V trgovini s klobuki.

«Rad bi kupil klobuk za svojo ženo...»

«Kakšno glavo pa ima gospa supruga?»

«Trdo.»

*

Pri čaju so sosede opravljale gospo Verižnikovo.

«Pomislite», pravi ena. «Kar dva hišna zdravnika ima. Eden je star, drugi pa mlad. Starega pokliče, kadar je bolna, mladega pa, kadar ji kaj manjka.»

*

Prijetno sveže —

lepo dišeče

po vsakem pranju

Vedno z

GAZELA

GT.3-33

TERPENTINOVIM MILOM

Pere res belo!

V vlaku se pelje duhovnik. Njegov sosod neprestano na vse kriplje kolne.

«Kam pa se peljete?» ga vpraša duhovnik.

«V Maribor!» odvrne sosod in začne iznova kleti.

«Če boste tako kleli, ne pridete v Maribor, ampak v pekel», ga posvari župnik.

«Nič ne de,» se odreže sosod, «saj imam povratni listek.»

*

Hčerka nekega mojega znanca je rada lizala sladkorčke. Mati jo je svarila, da to škoduje zobem, toda hčerka se za to ni zmenila. Naposled ji je nekoč pokazala zelo debelega gospoda na cesti in ji rekla:

«Vidiš, tale gospod je tudi zmeraj sladkorčke lizal, pa je dobil tako debel trebuh. Če jih ti ne boš nehala, boš prav taka.»

In grožnja je pomagala. Hčerka se je odvadila sladkorčkov.

Kmalu nato je prišla na obisk teta, ki je v kratkem pričakovala otroka. Hčerka jo je strokovnjaško premerila od glave do nog in rekla mami:

«Poglej, teta je tudi lizala.»

*

Nagrobnik: Tu počiva moja žena. Pokoj njej in meni!

*

Pri vojakih.

Stotnik je z rekrutom baronom B. zelo obziren. Pri neki priložnosti mu reče: «Vaši čevlji so pa danes zelo slabo osnaženi, gospod baron.»

Potem pa se obrne k njegovemu sosedu:

«Ti si pa prav tak prašec.»

*

«Ali mislite, da zdravila, ki jih zdravniki predpisujejo, res pomagajo?»

«Da, če se držite predpisov.»

«Kakšnih predpisov?»

«Da mora biti steklenica dobro zaprta.»

Grbi Jugoslavije

Heraldika, nauk o grbih, je od našega pokolenja žal zelo zanemarjena panoga znanosti. Le malokateri razumevajo zgovorni jezik grbov, njih zgodovinske, kulturne in zemljepisne zveze.

Jugoslovanska družba Kave Hag si je zatoorej stekla veliko zaslugo z izdajo zbirke grbov naše države. Delo stoji visoko nad sličnimi reklamnimi publikacijami. Znamke grbov (256 po številu) so umetniško in heraldično neoporečne, svojevrstne v risbi ter izgotovljene v brezhibnem barvotisku. Tako je vsaka posamezna znamka že sama po sebi dragocen in zanimiv del zbirke. Posebno vrednost imajo grbi za šolski pouk zgodovine, zemljepisja in risanja; za narodno vzgojo mladine so odlično učilo pri domovinoznanstvu.

Album je sestavil ravnatelj državnega arhiva v Zagrebu Emil Laszowski, ki je podal tudi heraldično besedilo. Zgodovinski podatki so izpod peresa profesorja dr. Rudolfa Horvata, risbe pa je naslikala heraldična slikarica gospa Vera pl. Bojničič-Zamola.

Kakor smo obveščeni, se dobi album (brez znamk) pri Kavi Hag d. d., Zagreb, Kaptol 10, po reklamni ceni Din 25.—. Grbi so dodani zavitkom kave Hag kot brezplačna priloga. Šole in zbirke morejo izjemoma dobiti popolne albume (z znamkami).

Neznosne
bolečine zob
odpraviš le,
če hodiš redno na
pregled, gotovo pa
vsaj vsakega pol
leta.

ZOBNI ATELJE
DENTIST BEVC Jožko

LJUBLJANA, Gosposvetska 4,
tel. 3296

ordinira od 9- $\frac{1}{2}$ 1, 2- $\frac{1}{2}$ 6
po dogovoru tudi izven teh ur. ob sobotah
se ordinira le do 4

v hiši, kjer je lekarna Kuralt

Dobro blago zahteva tudi okusno zunanost

Opremite torej Vaše izdelke z lepimi ovoji, modernimi etiketami itd., ki Vam jih dobavi po nizki ceni

litografični zavod
ČEMAŽAR JOSIP

Ljubljana, Igriška ulica št. 6

TELEFON 25-69

Rešitev ugank iz štev. 4

Križanka: Vodoravno: 1 obad; kosa; 2 osa; 3 misel; nemir; 4 Ana; 5 teror, Lenka; 7 pamet; kalin; 8 Ivo; 9 meter; ropar; 10 aga; 11 Uran; kura. — Navpično: A omet; zima; B Eva; C biser; motor; Č oče; D dolar; tiran; F kanal; korak; G Ema; H Simon; lopar; I kri; J srna; Nora.

Računska uganka: Mira 25 let, Mara 15 let.

Črkovnica: Začni v sredi in čitaj v smeri urnega kazalca: «Ljubezen je plačilo ljubezni.»

Zlogovnica: korenina, Anatolija, Radovljica, množica, admiral, čelada, kosilo, arija, Roland, ogorek, divjačina, Ilijada. — Kar mačka rodi, rado miši lovi.

Enačba: nos, voz, med, stol. — Novo mesto.

Izločilnica: Krinivoda.

Računski kvadrat: 1, 15, 14, 4 — 12, 6, 7, 9 — 8, 10
11, 5 — 13, 3, 2, 16.

Zemljepisna uganka: Radeče, Apače, Dovje, Ormož, Vinica, Jesenice, Izlake, Celje, Artiče. — Radovljica.

Rebus: Denar je sveta vladar.

Konjiček: Vladimir Levstik.

Premikalnica: Maribor—Opatija.

Izpremenilnica: davica, nemir, smeh, menica, lijak, jutro, risar, Peter, obist. — Danes meni, jutri tebi.

Zlogovnica: Labod, vojska, prepir, Marija, Bojan, petelin, volja, drevo, Kosovel, povratek, dražba, senica, lakota, Levstik, smelost, Alah, alkohol, odbor, košuta, Labrador, slanina, svila. — Boj se prijateljev; sovražnikov se lahko boš ubranil.

★

Uganke v tretji letošnji številki so prav rešili in dobili nagrado: Hubert Fröhlich, Ljubljana; Omladinski odsek «Sokola», Kočevje; N. Prestar, Mošnje; Rado Vivod, Celje; Franjo Dominco, Ljubljana; Metod Spindler, Zagreb; Vinko Strukelj, Dravlje; Ignacij Založnik, Maribor; Ljilka Rajster, Kočevje; Tone Verbek, Ljubljana; Dragan Raič, Ljubljana; Franc Pogorelec, Jesenice; Franc Košar, Ptuj; Josip Rakovec, Ljubljana; Anton Komac, St. Vid; Matilda Kukovica, Ptuj; Dragica Huth, Domžale.

Vsak je dobil knjigo: Lovra Kubarja Povesti.

Na željo reševalcev podaljšujemo rok za rešitve ugank do zadnjega istega meseca, v katerem je številka izšla.

Solnce, voda, zrak...
je osnovno pravilo za
zdravje.

Sport pa je sredstvo za
dosego tega cilja.

Gojite sport,
toda samo s kvalitetno
opremo, ker je najcenejša.

V Ljubljani Vam nudi
tako opremo tvrdka:

B. KOLB & PREDALIČ
ŠELENBURGOVA ULICA ŠT. 6

Tenis, nogomet, turistikā, lahka atletika, šatori, čolni.

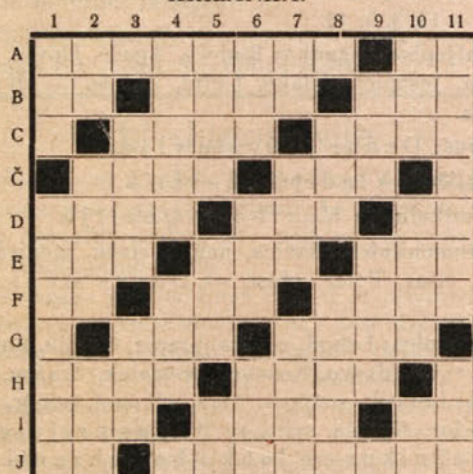
Sprejemajo se tudi vsa popravila.

Sprejemajo se tudi vsa popravila.

Uganke štev. 5

Rešitev naj se pošlje do 31. maja t.l.
Za rešitev je določenih 20 knjižnih nagrad.

KRIŽANKA.

Besede pomenijo:

Vodoravno: A mesto v Jugoslaviji; predlog; B del voza; domača žival; riba; C del pohištva; moško ime; Č produkt žita; stara mera; D past; domača žival; zaimek; E naplačilo; del parnega stroja; staro orožje; F zaimek; del obleke; up; G švedski novce; del telesa; H del telesa; del stanovanja; I žensko ime; moško ime; ploskovna mera; J predlog; krivulja.

Navpično: 1 začimba; del Rima; 2 kvarta; žensko ime; zaimek; 3 vladarica žensk; žuželka; 4 del Grčije; število; 5 vzrok prepira; zabavišče; predlog; 6 žensko ime; naselbina; jed; 7 zaimek; cesta; del telesa; 8 otok v Egejskem morju; bogataš; 9 posoda; eksotična ovca; 10 znanilec jutra; potreščina pri pranju; kratica za lahko kovino; 11 del sveta; časomer.

IZLOČILNICA.

kad, bor, sel, bog, Jim, sen, sak, ris, val.
Črtaj v vsaki besedi eno črko in ostane ti pogovor.

STAR NAPIS.

DEUS... LOQUITUR.....
ROSAE... DIVINAE.....
SATIS... DONATUM.....
VENIT...

SKRIVALNICA.

zapor, upnik, ajda, stol, voda, oglas, vcja, škoda, smuk.
Vzemi iz vsake besede dve zaporedni črki in sestavi iz njih pogovor.

POSETNICA.

Stojana E. Plečnik

Kaj je njen mož?

ČRKOVNICA.

T Z I N P I A
O A Č O E T M
P G O V N I O

ZAMENJALNICA.

Olga, doga, mesto, Apis, zapor, Peter, urna, krava, teslo, špik, levica.

Če izmenjaš v vsaki besedi prvo črko, dobiš nove besede. Vse prve črke ti dajo ime in priimek slovenskega pesnika.

Vso noč nisem zatisnila očesa...

Če bi pila Dr. Pirčevovo sladno kavo, pa bi ne bila nervozna. Zato zahtevajte vedno domači izdelek **Dr. Pirčevovo sladno kavo**, ki je izbornega okusa.

Naročnina za revijo «Priatelj» in 10 knjig znaša za vse leto Din 132.—, za pol leta Din 68.—, za četrt leta Din 27.—, za vezavo v platno se doplača Din 60.—. Posamezna knjiga Din 30.—. Izdaja konzorcij revije «Priatelj». Odgovoren za izdajateljstvo, uredništvo in upravnništvo Emil Podkrajskec, tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani, predstavnik Miroslav Ambrožič, oba v Ljubljani.

Uredništvo in upravnništvo sta v Ljubljani, Dalmatinova ul. 10/L. Telefon 24-87.

[illegible]

Tobralco?

je tkanina, ki sama o sebi govori
se izdeluje iz egiptskega bombaža
nadomestuje platno, cefir in svilo
je zjamčeno perilna tkanina
je praktična moda
je blago elegantnih dam in preprostih žena
je perilna tkanina za otroške oblekice
je ceneno blago za večerne obleke, za posete in za vsak dan
je izdelan v vseh barvah in čudovitih vzorcih
ne pozna krize
je izdelek slovečih angleških tvornic

Ves svet se oblači v

Vse žene občudujejo

Elegantna obleka se dá napraviti samo iz tkanine

Vaš otrok bo srečen v oblekici iz

Vaš mož Vas bo občudoval v kostumu

Vaša prijateljica Vas bo zavidala za

Veselje in radost pridnih rok je

Pogoj za ugoden počutek je

Premagati vročino poletja pomaga

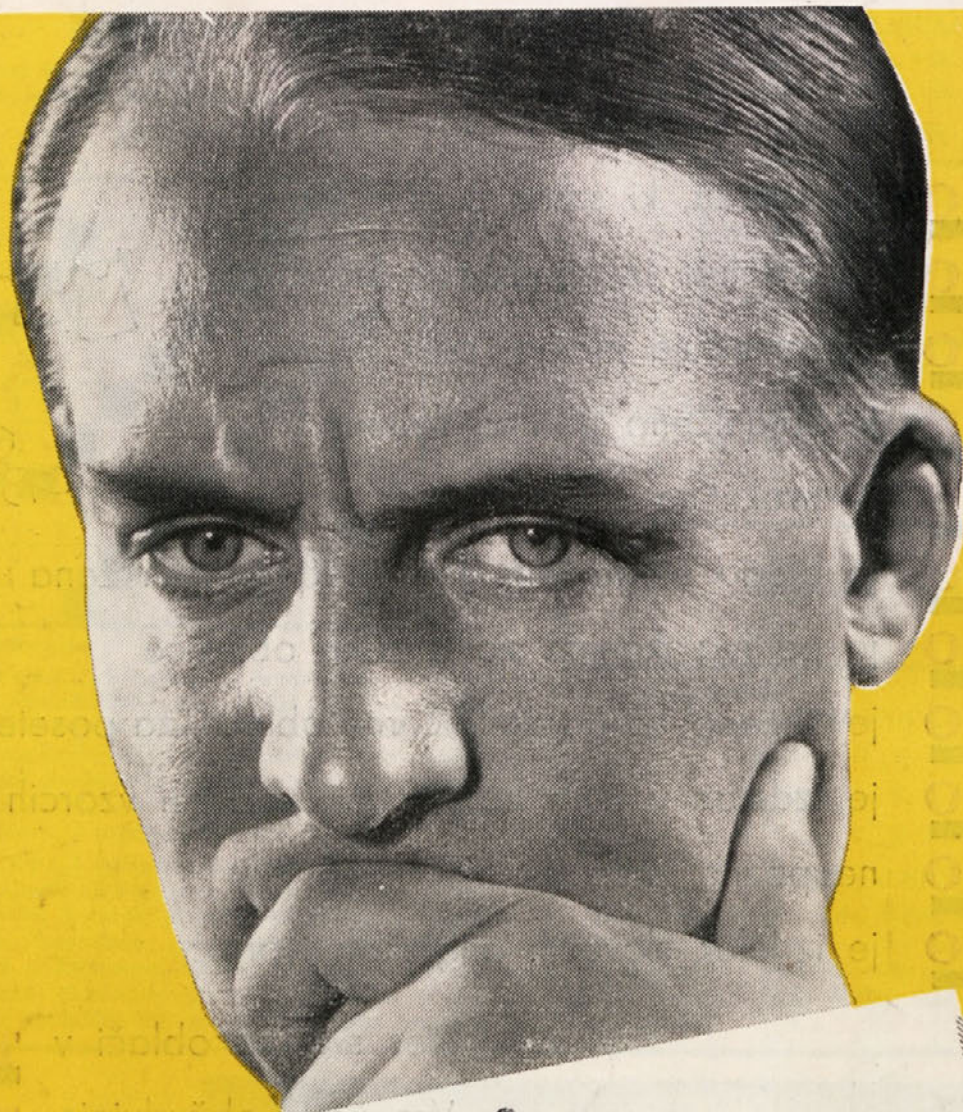
Lepoto Vašega telesa najlepše izrazi

Zahtevajte vzorce pri tvrdki

*A.&E. Skabernè
Ljubljana*

[illegible]

Še ni
prepozno!
Vzemi

SARGOV

KALODONT

proti zobnemu kamnu